

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)
เรื่อง บทบาท **ทหารหญิง**
กับการปฏิบัติงานทหาร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

เรื่อง “บทบาททหารหญิงกับภารกิจด้านการทหาร”

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - กรุงเทพฯ จำนวน ๔๐๐ เล่ม ISSN ๐๘๕๘-๘๗๕๑

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๓ จำนวน ๗๖ หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.๒๕๓๗

© ลิขสิทธิ์ภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	: พลอากาศตรี ภูมิใจ	เลขสุนทรภากร
รองผู้อำนวยการ	: พันเอก บัณฑิต	บำเรอราช
	: พันเอก ประเทือง	ปิยะโกษฐ์
หัวหน้าโครงการ	: นาวาอากาศเอก ไชยา	ออกแดง
รองหัวหน้าโครงการ	: นาวาอากาศเอกหญิง จุฬารัตน์	เพชรวิเศษ
	: พันเอก สุทัศน์	คร่ำในเมือง
ผู้ศึกษา	: จำอากาศเอกหญิง สุวิมล สารโกศล	พรนวม
คณะวิจัย	: นางสาวธราทิพย์	กัลยาณมิตร
	: นางสาวภิญญา	อุไรรัตน์
ศิลปกรรม	: จำอากาศโท ชาญชัย	วังวงศ์
	: นางกัญจน์พร	มหาวรรกุล
	: นาวาสวสุพัตรา	หนูยศ

จัดพิมพ์โดย

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ เว็บไซต์ <http://sscthailand.org>

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

เรื่อง **บทบาท ทหารหญิง**
กับการกิจด้านการทหาร

คำนำ

ภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบันมีความซับซ้อนและมีความอ่อนไหวต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่วนใหญ่มักมีสาเหตุที่เกิดจากความขัดแย้งภายใน ที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับพลเรือนโดยเฉพาะเด็กและสตรี และถูกนำมาเป็นประเด็นทางสังคมในการเรียกร้องสิทธิมนุษยชน เพื่อการปกป้องสิทธิสตรี และความเท่าเทียมทางเพศ ส่งผลให้หลายประเทศรวมถึงไทยได้มีการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีความก้าวหน้าในมิติต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

อดีตบทบาทของทหารหญิงไทยและต่างประเทศ ได้มีการกำหนดคุณลักษณะของทหารหญิงไว้คล้ายคลึงกัน โดยพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ และมีความเห็นว่าสตรีไม่ควรทำหน้าที่ในการสู้รบหรือมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสงครามโดยตรง ต่อมาในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดดังกล่าวก็เริ่มเปลี่ยนไป จากการที่ทหารหญิง สามารถพิสูจน์ และแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถที่มีลักษณะเฉพาะ ในบทบาทหน้าที่บางประการที่ทหารชายไม่สามารถปฏิบัติได้ดีเท่าทหารหญิง ดังนั้นหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทหารหญิงจึงได้ถูกพัฒนา และมีการแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับบทบาท หน้าที่ และคุณลักษณะของทหารหญิง

ในการนี้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (ศศย.สปท.) ได้เห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณีเรื่อง “บทบาททหารหญิงกับภารกิจด้านการทหาร” เพื่อทำการศึกษาศาสนาการณที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในปัจจุบัน ภารกิจและขีดความสามารถด้านการทหารของไทย บทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร สภาพปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพทหารหญิง และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิงเพื่อเสริมบทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหารได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

มีนาคม ๒๕๖๓

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ ๑ บทนำ

๑.๑	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๔
๑.๓	ขอบเขตของการศึกษา	๕
๑.๔	วิธีการศึกษา	๕
๑.๕	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗

ส่วนที่ ๒ สถานการณ์ความมั่นคง บทบาท และภารกิจของกองทัพ

๒.๑	สถานการณ์ความมั่นคงระดับโลก	๑๑
๒.๑.๑	การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ	๑๑
๒.๑.๒	การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของสงคราม	๑๒
๒.๑.๓	ภัยคุกคามจากการก่อการร้าย	๑๒
๒.๑.๔	สถานการณ์ผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย และการพลัดถิ่นทั่วโลก	๑๓
๒.๑.๕	ภัยพิบัติทางธรรมชาติ	๑๔
๒.๑.๖	การเคลื่อนไหวทางสังคมในโลกปัจจุบัน	๑๖
๒.๒	สถานการณ์ความมั่นคงระดับภูมิภาค	๑๖
๒.๒.๑	ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้	๑๖
๒.๒.๒	ผู้อพยพชาวโรฮีนจา	๑๗

๒.๓ สถานการณ์ความมั่นคงภายในประเทศ	๑๘
๒.๓.๑ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้	๑๘
๒.๓.๒ ภัยคุกคามทางไซเบอร์	๑๙
๒.๓.๓ ยาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ	๒๐
๒.๓.๔ สิทธิสตรีและความเท่าเทียมทางเพศของไทย	๒๑
๒.๔ การกิจและการจัดส่วนราชการต่าง ๆ ในเหล่าทัพ	๒๓
๒.๔.๑ กองบัญชาการกองทัพไทย	๒๓
๒.๔.๒ กองทัพบก	๒๔
๒.๔.๓ กองทัพเรือ	๒๔
๒.๔.๔ กองทัพอากาศ	๒๕
๒.๕ สัดส่วนจำนวนการบรรจุทหารหญิงของกองทัพไทย	๒๕
ส่วนที่ ๓ บทบาททหารหญิงในการกิจด้านการทหาร สภาพปัญหา	
   และ อุปสรรคในการเสริมบทบาททหารหญิงในกองทัพ	
๓.๑ บทบาททหารหญิงของต่างประเทศ	๓๑
๓.๑.๑ กองทัพฟิลิปปินส์	๓๑
๓.๑.๒ กองทัพอินโดนีเซีย	๓๒
๓.๑.๓ กองทัพสิงคโปร์	๓๒
๓.๑.๔ กองทัพออสเตรเลีย	๓๒
๓.๑.๕ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน	๓๓
๓.๑.๖ กองทัพสหรัฐอเมริกา	๓๔
๓.๑.๗ กองทัพรัสเซีย	๓๔
๓.๒ บทบาทและขีดความสามารถทหารหญิงไทย	๓๕
๓.๒.๑ การสนับสนุนการรบ	๓๖
๓.๒.๒ การพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน	๓๙
๓.๒.๓ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ	๔๐

๓.๓ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมบทบาท
ทหารหญิงในกองทัพ ๔๑

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิง
เพื่อเสริมบทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร ๔๗

บรรณานุกรม ๕๒

ภาคผนวก ๕๗

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๒.๑ แสดงจำนวนและสัดส่วนการบรรจุข้าราชการ
ทหารหญิงในส่วนราชการต่าง ๆ

หน้า

๒๗

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑.๑	นายร้อยทหารหญิงรุ่นแรก ที่สำเร็จการศึกษาในปี ๒๔๘๖	๒
ภาพที่ ๒.๑	ความเสียหายจากซูเปอร์ไต้ฝุ่นฮาภิบิส	๑๔
ภาพที่ ๒.๒	แสดงไฟฟ้าที่สามารถสร้างสภาพภูมิอากาศได้ด้วยตัวเอง	๑๕
ภาพที่ ๒.๓	น้ำท่วม จ.อุบลราชธานีในปี พ.ศ.๒๕๖๒	๑๕
ภาพที่ ๒.๔	กิจกรรมเรียกร้องสติสตรีไทย	๑๖
ภาพที่ ๒.๕	ชาวโรฮีนจาในสหภาพเมียนมา	๑๗
ภาพที่ ๒.๖	เส้นทางอพยพของชาวโรฮีนจา	๑๘
ภาพที่ ๒.๗	ภาพเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	๑๘
ภาพที่ ๒.๘	การเดินทางรณรงค์ยุติความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้	๑๙
ภาพที่ ๒.๙	การจับกุมสถานบันเทิงลักลอบค้าประเวณี	๒๐
ภาพที่ ๒.๑๐	ระดับความเท่าเทียมทางเพศทั่วโลก	๒๑
ภาพที่ ๒.๑๑	นักบินหญิงกองทัพอากาศไทย	๒๘
ภาพที่ ๓.๑	ภาพเขียนพระสุริโยทัย	๓๕
ภาพที่ ๓.๒	นักบินหญิงกองทัพอากาศไทย	๓๖
ภาพที่ ๓.๓	อาสาทหารพรานนาวิกโยธินหญิง	๓๗
ภาพที่ ๓.๔	อาสาทหารพรานหญิงขณะปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้	๓๗
ภาพที่ ๓.๕	ทหารหญิงจากกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา	๓๗
ภาพที่ ๓.๖	สารวัตรทหารหญิงกองบัญชาการกองทัพไทย	๓๘
ภาพที่ ๓.๗	แพทย์ทหารอากาศจัดการฝึกบูรณาการรองรับ การบรรเทาสาธารณภัย	๓๙
ภาพที่ ๓.๘	แพทย์และพยาบาลทหารหญิงปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือประชาชน	๓๙
ภาพที่ ๓.๙	ทหารหญิงกองทัพไทยกับภารกิจรักษาสันติภาพ	๔๐
ภาพที่ ๓.๑๐	ทหารหญิงกองทัพไทยกับภารกิจรักษาสันติภาพ	๔๐
ภาพที่ ๓.๑๑	ทหารหญิงกองทัพไทยกับภารกิจรักษาสันติภาพ	๔๑

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ส่วนที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบันที่นับวันจะมีความซับซ้อนและรูปแบบของภัยคุกคามที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งผลกระทบจากภายในหรือผลกระทบจากภายนอกประเทศที่เป็นพลวัตหลายด้าน อาทิ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ไร้พรมแดนสามารถเชื่อมโยงโลกร่วมไว้ด้วยกัน เมื่อเกิดปัญหาภัยคุกคามขึ้นภายในประเทศก็อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของโลกด้วยเช่นกัน โดยลักษณะของภัยคุกคามสามารถกำหนดได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้ (๑) ภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) ที่เกิดจากการรุกรานด้วยกำลังทหารจากภายนอกประเทศ (๒) ภัยคุกคามไม่ตามแบบ (Non-Traditional Threats) เป็นภัยคุกคามที่ไม่มีผลกระทบต่อเอกราชและบูรณภาพของดินแดนโดยตรง แต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ อาทิ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ำมนุษย์ การก่อการร้าย ภัยจากสาธารณสุขหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือผลจากการกระทำของมนุษย์ เป็นต้น

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ ได้บัญญัติให้ “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย” โดยทหารตามที่ได้

กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑^๑ มาตรา ๖ ประกอบด้วย “ข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่เป็นข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการ และบุคคลที่ถูกเรียกเข้ารับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” โดย ข้าราชการกระทรวงกลาโหม แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ข้าราชการทหารและ ข้าราชการพลเรือนกลาโหม และกระทรวงกลาโหมได้กำหนดภารกิจของทหาร ตามพระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ ดังนี้ การป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร การพิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และสนับสนุนภารกิจของสถาบัน พระมหากษัตริย์ การรักษาผลประโยชน์ของชาติ การพัฒนาประเทศ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ การช่วยเหลือประชาชน การศึกษา วิจัย พัฒนา และ ดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีป้องกันประเทศ และกิจการอวกาศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อความมั่นคงของประเทศ และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม

ภาพที่ ๑.๑ นายร้อยทหารหญิงรุ่นแรก ที่สำเร็จการศึกษาในปี ๒๔๘๖ (ภาพจาก : เว็บไซต์ศิลปวัฒนธรรม)

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีมากขึ้น ในหลายประเทศ มีการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีความก้าวหน้าในมิติต่าง ๆ อาทิ ด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมั่นคง ที่ปัจจุบันในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย ได้เปิดโอกาสให้สตรีสามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงมากขึ้น หากย้อนประวัติศาสตร์ทางการทหารของไทย

^๑ กระทรวงกลาโหม. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๖ ก. กรุงเทพฯ

ทหารหญิงกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.๒๔๘๕ ที่กำหนดให้มีการจัดตั้ง กองทหารหญิงขึ้นภายในกรมยุทธศึกษาทหารบก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม บทบาทสตรีไทยในภารกิจด้านการป้องกันประเทศ และเปิดรับนักเรียนนายร้อยหญิง รุ่นแรกในปี พ.ศ.๒๔๘๕^๒ โดยทหารหญิงในสมัยนั้นต้องจบหลักสูตรนักเรียน นายร้อยหญิง และได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตรหญิง ในตำแหน่งผู้บังคับหมวดของกองทัพบก นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งโรงเรียน นายสิบหญิงขึ้นที่จังหวัดลพบุรี เพื่อทำการฝึกศึกษาและบรรจุเข้ารับราชการ เป็นนายทหารประทวนหญิงในกองพันสุรนารี กรมทหารสุรียทัย และในช่วงปลาย ปี พ.ศ.๒๔๘๖ เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญและส่งผลให้บทบาทของ ทหารหญิงต้องยุติลง แนวความคิดในการจัดตั้งกองทหารหญิง ได้แสดงให้เห็นถึง วิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล ในการส่งเสริมบทบาทสตรีไทยให้มีความก้าวหน้า ความเป็น สากล และนับเป็นจุดเริ่มต้นในการผลักดันบทบาทของทหารหญิงสู่ยุคปัจจุบัน

ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วย ทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗ กำหนดให้ ทหารหญิงไม่สามารถบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งที่มีหน้าที่ทำการรบโดยตรงได้ แต่บทบาทของทหารหญิงในปัจจุบันก็มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นฝ่ายสนับสนุน เหล่ารบให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะกองบัญชาการกองทัพบก ที่มีนโยบาย ในการส่งเสริมบทบาทและความเสมอภาคของทหารหญิง โดยอ้างอิงจากจำนวนการ บรรจุข้าราชการทหารหญิงในสังกัดกองบัญชาการกองทัพบกไทย การส่งเสริมทหารหญิง ให้มีความก้าวหน้าในอาชีพจากการเลื่อนตำแหน่งในอัตราที่สูงขึ้น และการ ส่งเสริมในการพัฒนาศักยภาพผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ใน การปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ กองบัญชาการกองทัพบกไทยมีการพัฒนาศักยภาพทหารหญิงเพื่อสนับสนุน ภารกิจของกองทัพบก ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

^๒ ศิลปวัฒนธรรม. (๒๕๖๒). ๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๕: กองทัพบกประกาศหา “สาวโสด” มาเป็น “นักเรียนนาย ร้อยหญิง” [ออนไลน์] สืบค้นจาก: https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_1644, ๕ มกราคม ๒๕๖๓.

ที่มีเป้าหมายให้ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่ว่าด้วย การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความสงบสุข สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาคและโลก อย่างยั่งยืน^๓ และแผนปฏิบัติราชการของกองบัญชาการกองทัพไทย ที่ได้กำหนดให้การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบของสหประชาชาติ เพื่ออำนวยการและศักดิ์ศรีในประชาคมโลกเป็นพันธกิจหลักในการดำเนินงานของกองทัพไทยต่อไป^๔

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและเป็นคลังสมองของกองทัพไทย ได้เห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณีเรื่อง “บทบาททหารหญิงกับภารกิจด้านการทหาร” เพื่อทำการศึกษาบทบาททหารหญิงกับภารกิจด้านการทหารและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทหารหญิง เพื่อเตรียมความพร้อมในการยกระดับขีดความสามารถของทหารหญิงเพื่อปฏิบัติการด้านการทหารได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อด้านความมั่นคงในปัจจุบัน ภารกิจและขีดความสามารถด้านการทหารของไทย

---

^๓ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐). (๒๕๖๑). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก. หน้า ๑๒.

---

^๔ สำนักงานปลัดบัญชาทหาร. (๒๕๖๒). แผนปฏิบัติราชการกองบัญชาการกองทัพไทย ปีงบประมาณ ๒๕๖๓. เอกสารอัสสำเนา. หน้า ๑.

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร สภาพปัญหา และอุปสรรคในการเสริมบทบาททหารหญิงในกองทัพ

๑.๒.๓ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิงเพื่อเสริมบทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

การจัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “บทบาททหารหญิงกับภารกิจด้านการทหาร” มุ่งศึกษาสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในปัจจุบัน ภารกิจและขีดความสามารถด้านการทหารของไทย บทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร สภาพปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพทหารหญิง และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิงเพื่อเสริมบทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษารวมทั้งสิ้น ๔ เดือน ทั้งนี้ เอกสารศึกษาเฉพาะกรณีฉบับนี้ ได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ บทนำ

ส่วนที่ ๒ สถานการณ์ความมั่นคง บทบาท และภารกิจของกองทัพ

ส่วนที่ ๓ บทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร สภาพปัญหา และอุปสรรคในการเสริมบทบาททหารหญิงในกองทัพ

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิง เพื่อเสริมบทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร

๑.๔ วิธีการศึกษา

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณีฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีการดำเนินการดังนี้

๑.๔.๑ การรวบรวมข้อมูล

๑.๔.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ เรื่อง “บทบาททหารหญิงกับภารกิจด้านการทหาร” เมื่อวันที่ ๒๔ ก.พ.๖๓ ณ ห้องประชุมศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมฯ ที่ผู้แทนจากหน่วยงานทั้งในสังกัดกระทรวงกลาโหม ข้าราชการ ตำรวจ ข้าราชการพลเรือน หน่วยงานเอกชน และองค์กรอิสระ ร่วมสนทนา แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และมีวิทยากรประกอบด้วย (๑) พ.อ. ณัฐพล แสงจันทร์ รอง ผอ.ศสภ.ยก.ทหาร (๒) พ.อ. รณณรงค์ จันทินมาธร รอง ผอ.กทพ.ทบ. (๓) น.อ. เรืองเดช วารุณประภา (ร.น.) ผอ.กนผ.สบพ.กทพ.ทร. (๔) น.อ. วิโรช พยาน้อย รอง ผอ.สนผ.กทพ.ทอ. และ (๕) นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง ผู้อำนวยการมูลนิธิธรรมา กาญจนอักษร และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยการเข้าร่วมกิจกรรมประชาสัมพันธ์ “ทหารหญิงของกองทัพไทยในการปฏิบัติ การเพื่อสันติภาพ” ที่จัดโดยศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย เมื่อวันที่ ๓๑ ม.ค.๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๓๐ น. ณ อาคารศูนย์สันติภาพ จอมทัพไทย ๖๐ ปี

๑.๔.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ศึกษาและเก็บรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ สรุปรประชุมสัมมนา และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๑.๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล ปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะทางทางการพัฒนาศักยภาพ ทหารหญิงและการเตรียมความพร้อมในการยกระดับขีดความสามารถของ ทหารหญิง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ได้ทราบสถานการณ์ด้านความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงของบริษัท ด้านความมั่นคง ภารกิจและขีดความสามารถด้านการทหารของไทย บทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร และสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพทหารหญิง

๑.๕.๒ ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิง ในการยกระดับขีดความสามารถของทหารหญิง ให้สอดคล้องกับบริบทด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

๑.๕.๓ กองทัพอไทยสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิงและการเตรียมความพร้อมในการยกระดับขีดความสามารถของทหารหญิง เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านความมั่นคงในหลากหลายมิติ

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์ความมั่นคง บทบาท
และภารกิจของกองทัพ

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์ความมั่นคง บทบาท และภารกิจของกองทัพ

สถานการณ์ด้านความมั่นคงในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงและผันผวนไม่แน่นอน โดยเฉพาะการดำเนินยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ความมั่นคง ทั้งที่เป็นภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) และภัยคุกคามไม่ตามแบบ (Non-Traditional Threats) ที่มีมากขึ้น จากสถานการณ์ปัญหาที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และการทหาร ที่ส่งกระทบต่อความมั่นคงของชาติ หากสถานการณ์ของปัญหามีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น และอาจขยายตัวไปสู่ระดับโลก ภูมิภาค และในประเทศไทย

๒.๑ สถานการณ์ความมั่นคงระดับโลก

๒.๑.๑ การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ นับตั้งแต่สงครามเย็นยุติลง สหรัฐฯ จึงเป็นชาติมหาอำนาจใหญ่เพียงชาติเดียวในเวทีโลก การที่จีนสามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาได้ในเวลาไม่นาน และกลายเป็นคู่แข่งคนสำคัญของสหรัฐฯ ในเวลาต่อมา รวมถึงรัสเซียที่เริ่มฟื้นตัวขึ้นมาอีกครั้งภายหลังจากที่สหภาพโซเวียตล่มสลาย หลังสิ้นสุดสงครามเย็น การต่อสู้แข่งขันของชาติมหาอำนาจทั้งสามเกิดขึ้นในทุกมิติ

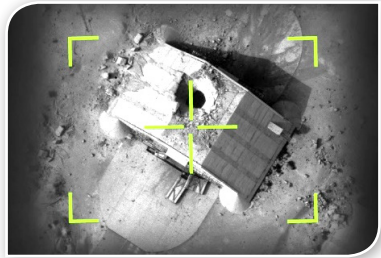

(ภาพจาก : ประชาชาติออนไลน์)

ทั้งด้านการเมือง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และการทหาร ซึ่งการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เป็นการแข่งขันเชิงอำนาจที่สำคัญบนเวทีการเมืองโลก ที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองระหว่างประเทศ ที่ต้องมีการกำหนดจุดยืนในการรักษา

ผลประโยชน์ของประเทศตนเองไว้ให้ได้มากที่สุด โดยอาศัยความร่วมมือจากการเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กรระหว่างประเทศเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองและดูแลอำนาจระหว่างชาติมหาอำนาจที่กำลังขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคของตน

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของสงคราม วิวัฒนาการของสงครามทำให้ธรรมชาติของสงครามในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีต ทั้งทางด้านเทคนิคและยุทธวิธี ตัวอย่างเช่น ในยุคของสงครามโลกครั้งที่ ๑ กับยุทธศาสตร์สนามเพลาะมีการสร้างที่กำบัง มีรถถังและเครื่องบินขับไล่ในการทำสงคราม ต่อมาในยุคสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีการใช้แก๊สพิษ กำลังทางอากาศ เรือดำน้ำ เรือบรรทุกเครื่องบิน และการดำเนินยุทธวิธีโจมตีอย่างรวดเร็ว (Blitzkrieg) ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีการปรับโครงสร้างในการใช้กำลังสำหรับสงครามนิวเคลียร์ ลักษณะของสงครามเป็นการทำสงครามตามแบบที่มีขนาดเล็ก เน้นความแม่นยำในการโจมตี (Precision Strike) สู่ยุคปัจจุบันที่รูปแบบของสงครามอยู่ในรูปของการผสมผสานที่มีทั้งการรบตามแบบและไม่ตามแบบ (Hybrid Warfare) และมีการนำเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Combat Aerial Vehicle :UCAV) และจรวดมิสไซล์นำวิถี ที่สามารถติดตั้งหัวรบนิวเคลียร์หรืออาวุธชีวภาพได้ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มีความยากในการตรวจจับและป้องกันภัยทางอากาศ และมีความจำเป็นในการใช้ทำสงครามทางไซเบอร์เข้าร่วมรบในสงครามอยู่ในรูปของการผสมผสานนี้ด้วย

(ภาพจาก : Center for Strategic and Budgetary Assessments)

๒.๑.๓ ภัยคุกคามจากการก่อการร้าย สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก จากรายงานดัชนีการก่อการร้ายโลก (Global Terrorism Index-GTI) ประจำปี ๒๕๖๒ เผยแพร่เมื่อ ๒๐ พ.ย.๖๒ โดยสถาบันเศรษฐศาสตร์

และสันติภาพ (Institute for Economics and Peace : IEP) ของออสเตรเลีย แสดงข้อมูลจำนวนผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายลดลงเมื่อเทียบระหว่างปี ๒๕๕๗ กับปี ๒๕๖๑ โดยมีปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ คือ ความพ่ายแพ้ของกลุ่ม IS และปฏิบัติการโจมตีทางอากาศของสหรัฐฯ ต่อกลุ่ม Al-Shabaab แต่การก่อการร้ายจากแนวคิดขวาจัดกลับเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอเมริกาเหนือ ยุโรปตะวันตก และโอเชียเนีย ประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายมากที่สุดในปี ๒๕๖๒ ได้แก่ อัฟกานิสถาน อิรัก ไนจีเรีย ซีเรีย และปากีสถาน ตามลำดับ ในส่วนของภูมิภาคเอเชีย ประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายมากที่สุด ได้แก่ อินเดี ย ฟิลิปปินส์ ไทย เมียนมา อินโดนีเซีย และจีน

(ภาพจาก : The Islamic Foundation)

๒.๑.๔ สถานการณ์ผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย และการพลัดถิ่นทั่วโลก จากสภาวะสงครามที่เกิดจากความขัดแย้ง และวิกฤตการณ์ทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่เป็นเด็กและสตรี นอกจากความเดือดร้อนที่ต้องดำเนินชีวิตในสภาวะสงครามแล้ว สตรียังเป็นผู้ถูกกระทำที่ได้รับการกดขี่ การใช้ความรุนแรง การถูกคุกคามทางเพศ การถูกจับตัวเป็นทาส และการตกเป็นเป้าหมายของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ทั้งหมดนี้คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทั่วโลกมีผู้อพยพหรือขอลี้ภัยจำนวนมาก จากรายงานประจำปี (Global Trends Forced Displacement In 2018) ของ UNHCR ระบุว่า ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ จำนวนผู้ลี้ภัยจากสงคราม และสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้งทั่วโลกมากกว่า

(ภาพจาก : UNHCR ประเทศไทย)

๗๐.๘ ล้านคน (ยังไม่รวมจำนวนผู้อพยพจากวิกฤตการณ์ในประเทศเวเนซุเอลา) เพิ่มขึ้นจากในปี พ.ศ.๒๕๖๐ โดยมีสาเหตุจากวิกฤติในสาธารณรัฐคองโก สงครามในซูดานใต้ และการลี้ภัยในบังคลาเทศจากเมียนมาร์ โดยสามารถแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้ลี้ภัย คือ กลุ่มคนที่มีความจำเป็นต้องออกจากประเทศของตนเนื่องจากความหวาดกลัวจากปัญหาความขัดแย้ง สงคราม หรือการถูกสังหาร ประมาณ ๒๕.๔ ล้านคน ๒) กลุ่มผู้ขอลี้ภัย คือ ผู้ที่รอผลการสมัครเพื่อให้ได้รับสถานะภาพเป็นผู้ลี้ภัย ประมาณ ๓.๑ ล้านคน และ ๓) กลุ่มผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ประมาณ ๔๐ ล้านคน ทั้งนี้ รายงานของ UNHCR ยังระบุถึงจำนวนผู้พลัดถิ่นที่เป็นเด็ก รวมถึงเด็กกำพร้าและเด็กที่ต้องพลัดพรากจากครอบครัว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๓ ของผู้พลัดถิ่นทั้งหมด

๒.๑.๕ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้หลายประเทศต้องเผชิญกับปัญหาภัยธรรมชาติที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศ

ภาพที่ ๒.๑ ความเสียหายจากซูเปอร์ไต้ฝุ่นฮากีบิส (ไทยรัฐออนไลน์, ๒๕๖๒)

ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลกให้สูงขึ้นจนอยู่ในสถานะโลกร้อน และส่งผลให้ทั่วโลกประสบปัญหาภัยพิบัติที่เกิดจากการ

เปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ในรูปแบบที่หลากหลายและมีความถี่ในการเกิดสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ.๒๕๖๒-๒๕๖๓ เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ทั่วโลกหลายครั้ง อาทิ พายุไต้ฝุ่นเลกิม่า (Lekima) ในจีน ทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง ๗๒ คน และสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินคิดเป็นมูลค่ากว่า ๙.๒๖ พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐ ซูเปอร์ไต้ฝุ่นฮากีบิส (Hagibis) ในประเทศญี่ปุ่น ที่มีความรุนแรงเทียบเท่าพายุเฮอริเคนระดับ ๕ ซึ่งเป็นระดับที่มีความรุนแรงสูงสุด *ปรากฏการณ์คลื่นความร้อน* ในประเทศอินเดีย ที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่า ๙๐ คน โดยอุณหภูมิสูงสุดที่วัดได้อยู่ที่ ๕๐.๘ องศาเซลเซียส ช่วงเวลาในการเกิดคลื่นความร้อนเป็นช่วงเวลาเดียวกับอินเดีย

ประสบปัญหาภัยแล้งที่รุนแรง ประชาชนนับล้านคนขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค นำไปสู่การต่อสู้เพื่อแย่งชิงน้ำจนกลายเป็นเหตุจลาจลที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากการถูกทุบตี น้ำท่วมใหญ่ในกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ภายหลังจากเกิดฝนตกหนักในช่วงวันหยุดต่อเนื่องเทศกาลคริสต์มาสและปีใหม่ เหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้ได้สร้างความเสียหายในภาคธุรกิจสูงถึง ๗๑.๙๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ เหตุการณ์ไฟไหม้ป่าในออสเตรเลีย ที่เผาทำลายพื้นที่กว่า ๑๑ ล้านเฮกตาร์ มีผู้เสียชีวิตกว่า ๓๐ คน และสัตว์ป่ากว่า ๕๐๐ ล้านตัว นับเป็นสถานการณ์ไฟป่าที่รุนแรงที่สุดในรอบหลายสิบปีของออสเตรเลีย เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๒ แสดงไฟป่าที่สามารถสร้างสภาพภูมิอากาศได้ด้วยตัวเอง (BBC ไทย, ๒๕๖๓)

สำหรับสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในไทย ถึงแม้ว่าไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีความเหมาะสม ทำให้ไทยไม่ต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและบ่อยครั้งเหมือนประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน แต่ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่สร้างความเสียหายมาก ได้แก่ พายุหมุนเขตร้อน แผ่นดินไหว อุทกภัย พายุฝนฟ้าคะนองหรือพายุฤดูร้อน แผ่นดินถล่ม คลื่นพายุซัดฝั่ง ไฟป่า และฝนแล้ง เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๓ น้ำท่วม จ.อุบลราชธานี ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ (โพสต์ทูเดย์ออนไลน์, ๒๕๖๒)

ภัยธรรมชาติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลก มีความรุนแรงและมีความถี่ในการเกิดบ่อยครั้งขึ้น สร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และความมั่นคงของรัฐ

๒.๑.๖ การเคลื่อนไหวทางสังคมในโลกปัจจุบัน หากไม่นับรวมการเคลื่อนไหวทางการเมืองแล้ว ในโลกปัจจุบันได้ปรากฏภาพของกลุ่มคนทั่วโลกออกมามีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพิ่มมากขึ้น อาทิ *การเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน* (Human right Movement) ที่เรียกร้องถึงสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ ทั้งสิทธิคนพิการ สิทธิเด็ก สิทธิสตรี และสิทธิของผู้สูงอายุ *การเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพ* (Peace movements) เพื่อการรณรงค์ให้มีการยุติความขัดแย้ง สงคราม และการไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในเด็กและสตรี และกระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่ขัดแย้ง ตลอดจนการคัดค้านการใช้อำนาจ และการทำสงครามด้วย *การเคลื่อนไหวของสตรี* (Women’s movements) ที่ให้ความสำคัญการปกป้องสิทธิ สถานภาพ ความเป็นมนุษย์ของสตรี และความเท่าเทียมทางเพศ เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและการกดขี่ทางเพศ รวมถึงการเรียกร้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และความมั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

ภาพที่ ๒.๔ กิจกรรมเรียกร้องสิทธิสตรีไทย (มติชนออนไลน์, ๒๕๖๓)

๒.๒ สถานการณ์ความมั่นคงระดับภูมิภาค

๒.๒.๑ ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ พื้นที่ในทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียอย่างมาก ด้วยเหตุผลที่พื้นที่แห่งนี้มีทั้งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ประกอบกับการเป็นเส้นทางขนส่งทางเรือที่สำคัญ ทำให้หลายประเทศมีการอ้างสิทธิในการครอบครองพื้นที่เหนือบริเวณทะเลจีนใต้ให้为己 ของตน และกลายเป็นประเด็นสำคัญของการเมืองระดับภูมิภาค โดยมีผู้เล่นคนสำคัญอย่างจีนอยู่ในเวทีนี้ด้วย การที่จีนมีการขยายและพัฒนาสิ่งปลูกสร้างทางทหาร การขยายอิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์ในทะเลจีนใต้ เป็นการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือพื้นที่

ดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว ส่งผลให้อีกหลายประเทศที่เสียผลประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว เรียกร้องถึงเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of navigation) โดยมีสหรัฐฯ เข้ามาจับบทบาทในการอ้างสิทธิ์การเดินเรือในเขตน่านน้ำสากล และกล่าวถึงการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของจีนในทะเลจีนใต้ นั้นเป็นการบั่นทอนเสถียรภาพของภูมิภาคนี้ ดังนั้นประเด็นความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ที่ยังหาข้อสรุปเพื่อยุติไม่ได้ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างรัฐมหาอำนาจใหญ่อย่างจีนและสหรัฐฯ จะยังคงดำเนินต่อไป

๒.๒.๒ ผู้อพยพชาวโรฮีนจา สถานการณ์เกี่ยวกับผู้อพยพชาวโรฮีนจาที่ยังไม่ได้ข้อยุติและเป็นประเด็นสำคัญของภูมิภาคอาเซียน ที่มีแรงกดดันจากองค์กรระหว่างประเทศในลักษณะต่าง ๆ ที่ออกมาเรียกร้องให้ทำการสอบสวนเมียนมากรณีล้างเผ่าพันธุ์และเรียกร้องให้เมียนมาและบังกลาเทศระงับการส่งกลับผู้อพยพชาวโรฮีนจา เนื่องจากสถานการณ์ภายในรัฐยะไข่ยังไม่มีความปลอดภัยและกระบวนการส่งกลับยังขาดความโปร่งใส และเมื่อปลายปี ๒๕๖๒ เกมเบีย ยีนฟ้องร้องรัฐบาลเมียนมากับศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice : ICJ) ในข้อหาละเมิดอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษความผิดอาญารัฐบาลล้างเผ่าพันธุ์ รวมถึงระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๓๕ ที่ไทยเป็นเจ้าภาพ เลขาธิการสหประชาชาติ (UN) ได้เรียกร้องให้รัฐบาลเมียนมารับประกันความปลอดภัยของชาวโรฮีนจาในการเดินทางกลับเมียนมา พร้อมทั้งเรียกร้องให้รัฐบาลเมียนมาเปิดโอกาสให้องค์กรด้านมนุษยธรรมจากนานาชาติเข้าถึงพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยไม่ถูกจำกัดสิทธิ

ภาพที่ ๒.๕ ชาวโรฮีนจา
ในสหภาพเมียนมา
(The Standard Online, ๒๕๖๑)

นอกจากปัญหาการอพยพชาวโรฮีนจาเป็นประเด็นที่นานาชาติให้ความสนใจเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาของรัฐบาลเมียนมา ไทยก็ได้รับผลกระทบ จากสถานการณ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน เนื่องจากไทย อยู่ในสถานะประเทศเพื่อนบ้านและเป็นประเทศ ทางผ่านในเส้นทางการอพยพสู่ประเทศที่สามของ ชาวโรฮีนจา ที่ต้องเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาที่อาจ เกิดขึ้น เช่น การลักลอบเดินทางเข้าเมืองแบบผิด กฎหมาย อาชญากรรมข้ามชาติ และการค้ามนุษย์ เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๖ เส้นทางอพยพของ ชาวโรฮีนจา (สำนักข่าวอิสรာ, ๒๕๕๙)

๒.๓ สถานการณ์ความมั่นคงภายในประเทศ

๒.๓.๑ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของ ประเทศ ที่มีผลมาจากความแตกต่างของประชาชนในพื้นที่ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงอุดมการณ์ของกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีความต้องการแบ่งแยกดินแดน ที่นำไปสู่

ภาพที่ ๒.๗ ภาพเหตุการณ์ความ ไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (ภาพจากอินเตอร์เน็ต)

ปัญหาความไม่สงบและการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ ซึ่งปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ นอกจากจะส่งผลกระทบกับความมั่นคงของ ประเทศแล้ว ยังได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิ เสรีภาพในการใช้ชีวิต ตลอดจนความปลอดภัยใน การดำเนินชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและ สตรีในพื้นที่ ซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ทำให้หลายครอบครัว ต้องสูญเสียหัวหน้าครอบครัว สตรีหลายคนต้อง

เป็นหม้าย และมีเด็กกำพร้าที่ต้องสูญเสียพ่อแม่จำนวนมาก แม้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในปัจจุบันมีจำนวนลดลง และมีจุดประสงค์มุ่งจะทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตาม แต่ปัญหาอาชญากรรมที่แพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนในพื้นที่กลับมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจทำให้เยาวชนถูกชักจูงให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ได้ง่ายและเพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น

ภาพที่ ๒.๘ การเดินรณรงค์ยุติความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ (สำนักข่าวอิศรา, ๒๕๕๘)

๒.๓.๒ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Security) สถานการณ์ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยมีหลากหลายรูปแบบ อาทิ วิดีโอปลอม (DeepFake) ข่าวลวงหรือข่าวปลอม (Fake News) การถูกโจมตีทางไซเบอร์ (Cyber Attack) ที่มีหลายรูปแบบ เช่น การเจาะระบบคอมพิวเตอร์ (Hacking) การสอดแนมข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสปายแวร์ การดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Sniffing) การโจมตีโดยชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ (Malicious Software : Malware) หรือการล่มสอบถามข้อมูลจนระบบล่ม (Denial of Service Attack : DOS) เป็นต้น ในการโจมตีทางไซเบอร์แต่ละครั้ง จะสร้างความเสียหายที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีทางการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการครอบงำและชี้นำทางความคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจของประชาชน ให้ทำในสิ่งที่ผู้ไม่ประสงค์ดีต้องการ เช่น การเผยแพร่

(ภาพจากศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย)

แนวความคิดต่อต้านสถาบันพระมหากษัตริย์ การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง การปลุกปั่นให้เกิดการแบ่งแยกทางความคิดที่นำไปสู่ความขัดแย้ง การเผชิญหน้าและการใช้ความรุนแรงทางการเมือง เป็นต้น

๒.๓.๓ ยาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ ประเทศไทยยังคงเผชิญปัญหายาเสพติดอยู่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากไทยอยู่ใกล้แหล่งผลิตและแหล่งพักยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ก่อนจะมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามายัง

(ภาพจากมติชนออนไลน์, ๒๕๖๒)

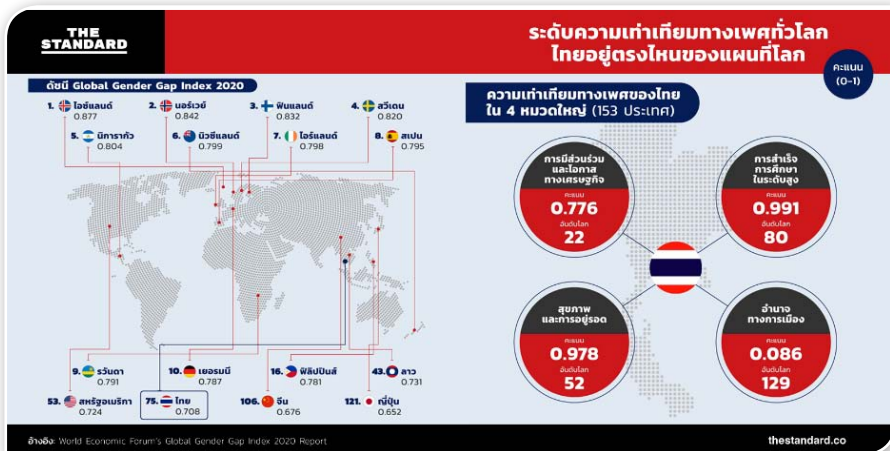
ประเทศไทยผ่านช่องทางธรรมชาติทั้งทางน้ำและทางบก ในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนที่จะมีการส่งต่อไปยังประเทศที่สาม ยาเสพติดที่อยู่ตามแหล่งพักยาในพื้นที่จังหวัดชายแดน จะกระจายไปยังผู้เสพผ่านผู้ค้ารายย่อยเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ ปัญหาเสพติดไม่เพียงแต่จะมีผลเสียโดยตรงต่อ

ผู้เสพ แต่ยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในอีกหลายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม การบริหารจัดการภาครัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนปัญหา ยาเสพติดยังมีความเชื่อมโยงการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ อาทิ การค้ามนุษย์ การฟอกเงิน การลักลอบค้าอาวุธ เนื่องจากไทยมีการเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยว และเป็นศูนย์กลางคมนาคมที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าออกประเทศโดยง่าย ทำให้อาชญากรรมแฝงตัวมาในรูปแบบของนักท่องเที่ยว และเข้ามามีผลกระทบต่อความมั่นคงในไทย

ภาพที่ ๒.๙ การจับกุมสถานบันเทิงลักลอบค้าประเวณี (ภาพจากมติชนออนไลน์, ๒๕๕๙)

๒.๓.๔ สิทธิสตรีและความเท่าเทียมทางเพศของไทย ตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ประกันสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง หรือความเป็นผู้หญิง ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๘ โดยมีข้อผูกพันถึงการเปิดพื้นที่ให้สตรีมีส่วนร่วมในการบริหารการดำเนินงานในทุกระดับ การเข้าอนุสัญญา CEDAW ของไทยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระเบียบหลายประการและมีผลให้ข้าราชการพลเรือนหญิงสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารระดับสูงได้ สำหรับข้าราชการพลเรือนตามมติคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๔ ได้ประกาศนโยบายส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง ที่มีการกำหนดให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม มอบหมายผู้บริหารระดับรองปลัดกระทรวงหรือรองอธิบดีขึ้นไป จำนวน ๑ คน ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer - CGEO) และมอบหมายหน่วยงานระดับสำนัก/กอง ทำหน้าที่ศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal

ภาพที่ ๒.๑๐ ระดับความเท่าเทียมทางเพศทั่วโลก (ภาพจาก : The standard, ๒๕๖๒)

Point : GFP) และจัดทำแผนแม่บทการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ในแผนงาน/โครงการของหน่วยงาน โดยมีสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในฐานะ ศูนย์ประสานงานด้านการบูรณาการบทบาทหญิงชาย (Gender Focal Point Network – GFPN) เป็นผู้กำกับดูแล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานภาพสตรีแห่งชาติ (กยส.) ในการจัดทำแผนพัฒนาสตรี ปัจจุบันได้ยึดแนวทางดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรีชื่อว่า “ยุทธศาสตร์การพัฒนา สตรี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔” ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาสตรีไว้ว่า “สร้างสังคม เสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดี มั่นคงปลอดภัย ร่วมสร้างชาติ นำสมัย” โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) ปรับ เปลี่ยนเจตคติของสังคมในประเด็นความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย ๒) เสริมพลัง เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตแก่สตรีทุกกลุ่มทุก ระดับ ๓) พัฒนาเงื่อนไขและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาสตรีที่มีประสิทธิผลและเสมอ ภาค ๔) กำหนดมาตรการเฝ้าระวัง ขจัดปัจจัยเสี่ยง ป้องกัน คุ้มครอง ช่วยเหลือ และ เยียวยา และ ๕) สร้างความเข้มแข็งของกลไก และกระบวนการ พัฒนาสตรี ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะสอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ ส่วนราชการต่าง ๆ ต้องรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว เพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความเสมอภาค หญิงชายเป็นภาพรวมของหน่วยงานภาครัฐเสนอคณะรัฐมนตรีรับทราบผลการ ดำเนินงานต่อไป

๒.๔ การกิจและการจัดส่วนราชการต่าง ๆ ในเหล่าทัพ

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกและปัจจัยภายในประเทศ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น เพื่อให้ประเทศชาติมีความสงบสุขปราศจากภัยคุกคามความมั่นคงในมิติต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๒ กำหนดให้รัฐต้องมีทหาร เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ^๕ โดยกระทรวง กลาโหมมีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ คือ ๑) พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ๒) พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ๓) ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน ๔) ศึกษา วิจัย พัฒนา และดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และด้านกิจการอวกาศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ ๕) ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคง ซึ่งหมายรวมถึงการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพด้วย^๖

เพื่อให้การดำเนินการกิจของกองทัพให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กองทัพจึงได้กำหนดภารกิจและจัดส่วนราชการตาม พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ ดังนี้

^๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (๒๕๖๐, ๖ เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก. หน้า ๑๔.

^๖ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม. (๒๕๕๑, ๑ กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๖ ก. หน้า ๓๗ - ๔๕)

๒.๔.๑ กองบัญชาการกองทัพไทย มีหน้าที่ ควบคุม อำนาจการ สั่งการ และกำกับดูแล การดำเนินงานของส่วนราชการในกองทัพไทยในการเตรียมกำลัง การป้องกันราชอาณาจักร รับผิดชอบการวางแผน พัฒนาและดำเนินการเกี่ยวกับ ระบบควบคุมบังคับบัญชากองทัพไทย ให้สามารถติดต่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยน ข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง และหน่วยงาน ในกระทรวงกลาโหม ตลอดจนการแบ่งมอบความรับผิดชอบในการดำเนินการให้กับ กองทัพ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง การจัดส่วนราชการของกองบัญชาการ กองทัพไทย มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๕ ส่วน ประกอบด้วย ๑) ส่วนบังคับบัญชา ๒) ส่วนเสนาธิการร่วม ๓) ส่วนปฏิบัติการ ๔) ส่วนกิจการพิเศษ และ ๕) ส่วนการศึกษา

๒.๔.๒ กองทัพบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร การพิทักษ์ ปกป้อง และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การป้องกัน ประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน และการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน ประเทศ การพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน การเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ และการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในมิติต่าง ๆ การ จัดส่วนราชการกองทัพบก มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๗ ส่วน ประกอบด้วย ๑) ส่วนบัญชาการ ๒) ส่วนภูมิภาค ๓) ส่วนกำลังรบ ๔) ส่วนฝึกศึกษาและหลัก นิยม ๕) ส่วนสนับสนุน ๖) ส่วนพัฒนาประเทศ และ ๗) ส่วนส่งกำลังบำรุง

๒.๔.๓ กองทัพเรือ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพเรือ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพเรือตามอำนาจหน้าที่ของ กระทรวงกลาโหม ตลอดจนหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล โดยบทบาท ของกองทัพเรือในปัจจุบัน คือ ๑) การปฏิบัติการทางทหาร (Military Role) ได้แก่ การปฏิบัติการทางเรือเพื่อการป้องกันประเทศในรูปแบบต่างๆ ตามสถานการณ์ที่ กระทบต่ออำนาจอธิปไตยและเอกราชของประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังทางเรือที่ เข้มแข็ง ปฏิบัติการด้วยความเฉียบพลัน รุนแรง และเด็ดขาด ๒) การรักษากฎหมาย

และช่วยเหลือ (Constabulary Role) ได้แก่ การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การรักษากฎหมายตามที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ทหารเรือ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ และ ๓) การสนับสนุนกิจการระหว่างประเทศ (Diplomatic Role) ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐบาล และใช้หรือแสดงกำลังเพื่อสนับสนุนการเจรจาต่อรอง เมื่อมีการขัดกันผลประโยชน์ของชาติหรือเหตุการณ์วิกฤตที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติโดยตรง การจัดส่วนราชการกองทัพเรือ มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย ๑) ส่วนบัญชาการ ๒) ส่วนกำลังรบ ๓) ส่วนยุทธบริการ ๔) ส่วนการศึกษาและวิจัย

๒.๔.๔ กองทัพอากาศ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ และป้องกันราชอาณาจักร พร้อมการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ โดยดำรงระดับความพร้อมของขีดความสามารถอยู่ตลอดเวลา ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพกำลังทางอากาศให้มีคุณภาพ และครอบครองเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับมิตรประเทศและดำรงความเข้มแข็งในความร่วมมือขอต่อการกิจตามกฎหมายโดยเฉพาะในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการพัฒนาประเทศตามแนวคิดทางยุทธศาสตร์ การจัดส่วนราชการกองทัพอากาศ มีการแบ่งราชการออกเป็น ๖ ส่วน ประกอบด้วย ๑) กองบัญชาการกองทัพอากาศ ๒) ส่วนบัญชาการ ๓) ส่วนกำลังรบ ๔) ส่วนส่งกำลังบำรุง ๕) ส่วนการศึกษา และ ๖) ส่วนกิจการพิเศษ

๒.๕ สัตว์ส่วนและจำนวนการบรรจุทหารหญิงของกองทัพไทย

ในการบรรจุข้าราชการทหารหญิงของกองทัพไทยตามข้อบังคับ กท.ว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗ ให้บรรจุทหารหญิงในเหล่าต่าง ๆ ในตำแหน่งอัตราที่มีได้มีหน้าที่ทำการรบโดยตรง ในส่วนการบรรจุตำแหน่งอัตราใด จำนวนเท่าใด ให้เป็นไปตามที่หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ และตามมติการประชุมสภา

กลาโหม ครั้งที่ ๖/๓๙ เมื่อ ๒๐ มิ.ย.๓๙ ในการกำหนดสัดส่วนการบรรจุทหารหญิงให้หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ พิจารณาดำเนินการออกหลักเกณฑ์แยกกัน แต่ให้มีความสอดคล้องกันคือ กำหนดให้แต่ละเหล่าทัพบรรจุข้าราชการทหารหญิงได้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของยอดกำลังพลที่บรรจุจริง หรือของอัตราอนุมัติ ทั้งนี้หากหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ มีความจำเป็นต้องบรรจุทหารหญิงเพิ่มเติม ขอให้พิจารณาอย่างรอบคอบและคำนึงถึงประโยชน์ที่กระทรวงกลาโหมจะได้รับสูงสุด” จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจุบันกองทัพไทยมีการบรรจุข้าราชการทหารหญิงเป็นจำนวนและสัดส่วน ตามตารางที่ ๒.๑

ตารางที่ ๒.๑ แสดงจำนวนและสัดส่วนการบรรจุข้าราชการทหารหญิงในส่วนราชการต่าง ๆ

ส่วนราชการ	จำนวนการบรรจุข้าราชการทหาร (นาย)				สัดส่วน (ร้อยละ)
	กำลังพลทั้งหมด	สัญญาบัตรหญิง	ประทวนหญิง	รวมทหารหญิง	
กองบัญชาการกองทัพไทย	๑๘,๔๙๘	๒,๐๘๔	๔,๔๘๗	๖,๕๗๑	๓๕.๕
กองทัพบก	๑๓๐,๐๐๐	๔,๔๐๐	๓,๗๐๐	๘,๑๐๐	๖
กองทัพเรือ	๘๐,๐๐๐	๒,๒๖๐	๗๔๐	๓,๑๐๐	๓.๘
กองทัพอากาศ	๒๔,๒๔๗	๒,๗๓๒	๑,๗๐๐	๔,๔๓๒	๑๘
รวม	๒๕๒,๘๔๕	๑๑,๔๗๖	๑๐,๖๒๗	๒๒,๑๐๓	๘.๗

ที่มา : สรุปการประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ เรื่อง “บทบาททหารหญิงกับภารกิจด้านการทหาร” เมื่อวันที่ ๒๔ ก.พ.๖๓ ณ ห้องประชุม ศสย.สปท.

“ระเบียบปฏิบัติราชการ บก.ทท. เล่มที่ ๑. ข้อบังคับ กท.ว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗. หน้า ๑๐๘ - ๑๑๓ สืบค้นจาก : <https://j1.rtarf.mi.th/new/index.php>

จากจำนวนและสัดส่วนการบรรจุข้าราชการทหารหญิงข้างต้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

๑) กองบัญชาการกองทัพไทย มีกำลังพลทั้งหมดประมาณ ๑๘,๔๘๘ นาย เป็นทหารหญิง ๖,๕๗๑ นาย ประกอบด้วย นายทหารชั้นสัญญาบัตรหญิง ๒,๐๘๔ นาย และ นายทหารชั้นประทวนหญิง ๔,๔๘๗ นาย ซึ่งภารกิจหลักของ กองบัญชาการกองทัพไทย มุ่งเน้นการดำเนินงานของส่วนราชการในกองทัพไทยในการเตรียมกำลัง การป้องกันราชอาณาจักรและไม่มีการใช้กำลัง จึงมีจำนวนข้าราชการทหารหญิงถึงร้อยละ ๓๕.๕ ของกำลังพลทั้งหมด

๒) กองทัพบก ได้ยึดหลักเกณฑ์ในการบรรจุทหารหญิงไว้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของยอดกำลังพลที่บรรจุจริง ทบ. มีกำลังพลทั้งหมดประมาณ ๑๓๐,๐๐๐ นาย เป็นทหารหญิงประมาณ ๘,๑๐๐ นาย ประกอบด้วย นายทหาร สัญญาบัตรหญิง ประมาณ ๔,๔๐๐ นาย และนายทหารประทวนหญิงประมาณ ๓,๗๐๐ นาย คิดเป็น ร้อยละ ๖ ของอัตราการบรรจุกำลังทั้งหมด แต่มีบางหน่วยใน ทบ. มีการพิจารณา จำนวนอัตราการบรรจุทหารหญิงเพิ่มเติม อาทิ สำนักงานปลัดบัญชาการกองทัพบก (สพช.ทบ.) กรมการเงินทหารบก (กง.ทบ.) สามารถบรรจุทหารได้ไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของอัตราอนุมัติ โรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดกรมการแพทย์ทหารบก สามารถบรรจุทหารหญิงได้ไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของอัตราอนุมัติ กรณีที่เป็นหน่วยกองบัญชาการช่วยรบสามารถบรรจุได้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ ในส่วนของหน่วยทหารพรานหญิงจะสามารถบรรจุทหารหญิงได้ตามจำนวนอนุมัติทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันการบรรจุทหารพรานหญิงมีประมาณ ๘๐๐ เป็นต้น

๓) กองทัพเรือ มีการบรรจุกำลังพลเข้าเป็นข้าราชการกองทัพเรือทั้งสิ้น กว่า ๘๐,๐๐๐ นาย เป็นกำลังพลหญิงประมาณ ๓,๑๐๐ นาย หรือคิดเป็นจำนวน ร้อยละ ๓.๘ ของอัตรากำลังพลทั้งหมด ประกอบด้วย นายทหารสัญญาบัตรหญิง ๒,๒๖๐ นาย นายทหารประทวนหญิง ๗๔๐ นาย และอาสาทหารพรานหญิง ๑๐๐ นาย

๔) กองทัพอากาศ มีการบรรจุกำลังพลเข้าเป็นข้าราชการกองทัพอากาศทั้งสิ้นประมาณ ๒๔,๒๔๗ นาย เป็นกำลังพลหญิงประมาณ ๔,๔๓๒ นาย หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ ๑๘ ของอัตรากำลังพลทั้งหมด ประกอบด้วย นายทหารสัญญาบัตรหญิง ๒,๗๓๒ นาย นายทหารประทวนหญิง ๑,๗๐๐ นาย

ดังนั้น สัดส่วนและจำนวนการบรรจุทหารหญิงของกองทัพไทยในภาพรวมทั้งหมด ไทยมีข้าราชการทหารทั้งสิ้นประมาณ ๒๕๒,๘๔๕ นาย เป็นข้าราชการทหารหญิงทั้งสิ้นประมาณ ๒๒,๑๐๓ นาย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘.๗ ของอัตรากำลังพลทั้งหมด จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของทหารหญิงในกองทัพยังคงน้อยกว่าเกณฑ์ตามข้อบังคับของ กท.ว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗ และมติการประชุมสภากลาโหม ครั้งที่ ๖/๓๙ เมื่อ ๒๐ มิ.ย.๓๙ กำหนดอยู่มาก โดยเฉพาะ ทร. และ ทบ. ที่มีทหารหญิงบรรจุอยู่ในเหล่าทัพในสัดส่วนร้อยละ ๓.๘ และ ๖ ตามลำดับ

ภาพที่ ๒.๑๑ นักบินหญิงกองทัพอากาศไทย
(ภาพจาก : กองทัพอากาศ)

ส่วนที่ ๓

บทบาททหารหญิงในภารกิจ
ด้านการทหาร สภาพปัญหา และ
อุปสรรคในการเสริมบทบาท
ทหารหญิงในกองทัพ

บทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร สภาพปัญหา และ อุปสรรคในการเสริมบทบาททหารหญิงในกองทัพ

๓.๑ บทบาททหารหญิงของต่างประเทศ

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีมากขึ้น หลายประเทศมีการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีความก้าวหน้าในมิติต่าง ๆ อาทิ ด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมั่นคง ที่ปัจจุบันในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยได้เปิดโอกาสให้สตรีสามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงมากขึ้น อาทิ

๓.๑.๑ กองทัพฟิลิปปินส์ ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.๑๘๙๙ ในขณะที่ฟิลิปปินส์อยู่ภายใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกา (ค.ศ.๑๘๙๘-๑๙๔๖) มีการจัดตั้งโรงเรียนทหารฟิลิปปินส์ (Philippine Military Academy : PMA) ในปี ค.ศ.๑๙๓๖ ซึ่งในเวลาดังกล่าวกองทัพฟิลิปปินส์ไม่มีทหารหญิง (PHILIPPINE MILITARY ACADEMY, ๒๐๒๐) ประจําการในกองทัพ เวลาต่อมากองทัพฟิลิปปินส์เปิดรับทหารหญิงเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยสนับสนุนของกองทัพ และในปี ค.ศ.๑๙๙๓ กองทัพฟิลิปปินส์อนุญาตให้ทหารหญิงสามารถปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรบได้ตามกฎหมายมาตรา ๗๑๙๒ และมีทหารหญิงเริ่มเข้ารับการศึกษาเป็นนักเรียนนายร้อยหญิง ในโรงเรียนนายร้อยทหารของฟิลิปปินส์ จำนวน ๑๗ คน และสำเร็จการศึกษาจำนวน ๗ นายเท่านั้น และกองทัพฟิลิปปินส์มีการจัดส่งทหารหญิงเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี ค.ศ.๒๐๑๓ เป็นต้นมา ปัจจุบันกองทัพฟิลิปปินส์มีทหารหญิงที่เป็นข้าราชการ และทหารเกณฑ์ เป็นจำนวนร้อยละ ๔.๓๘ ของทหารทั้งหมดในกองทัพฟิลิปปินส์ (Mylene C. Orillo., ๒๐๑๙)

๓.๑.๒ กองทัพอินโดนีเซีย โรงเรียนนักเรียนนายร้อยอินโดนีเซียเปิดโอกาสให้นักเรียนหญิงสามารถเข้ารับการศึกษาครั้งแรกในปี ค.ศ.๒๐๑๓ และสำเร็จการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น ๓๘ นาย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙ ของจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด โดยทหารหญิงที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยสามารถเข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการทางทหารได้ ซึ่งแต่เดิมทหารหญิงอินโดนีเซียจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรบได้ โดยข้อกำหนดดังกล่าวกองทัพอินโดนีเซียได้มีการทบทวนการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และยังมีหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ของอินโดนีเซียเริ่มมีการปรับเปลี่ยนด้วยเช่นกัน อาทิ ศูนย์ฝึกเจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการพิเศษ (Commando academy) ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถเข้าร่วมการฝึกได้ในปี ค.ศ.๒๐๑๔ โดยมีข้อกำหนดในการปฏิบัติต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้เข้ารับการฝึกชาย แต่ก็มีมีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์การทดสอบการปฏิบัติบางประการให้มีความสอดคล้องกับกายภาพของผู้เข้ารับการฝึกหญิง เป็นต้น สำหรับทหารหญิงของอินโดนีเซียส่วนใหญ่จะเข้าประจำการในกองกำลังทหารบกหญิง (Women Army Corps : Kowad) กองกำลังทหารเรือหญิง (Women Navy Corps : Kowal) และกองกำลังทหารอากาศหญิง (Women Air Force Corps : Wara) ซึ่งในแต่ละหน่วยจะมีศูนย์การศึกษาเป็นของตนเอง

๓.๑.๓ กองทัพลิงคโปร์ จำนวนทหารกองทัพลิงคโปร์ในปี ค.ศ.๒๐๑๙ ประมาณ ๘๑,๐๐๐ นาย มีทหารหญิงบรรจุอยู่ในกองทัพทั้ง ๓ เหล่าทัพ ทั้งสิ้นประมาณ ๕,๗๐๐ นาย หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๗ ของกำลังพลทั้งหมด โดยทหารหญิงของลิงคโปร์สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทั้งในหน่วยรบและหน่วยสนับสนุน (Ministry of Defence, ๒๐๑๙)

๓.๑.๔ กองทัพออสเตรเลีย กองกำลังป้องกันออสเตรเลียเปิดรับผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในกองกำลังครั้งแรกในปี ค.ศ.๑๙๙๙ ในฐานะพยาบาลของกองทัพ ตามรายงานของกระทรวงกลาโหมออสเตรเลียระบุว่า ในปี ค.ศ.๑๙๙๙-๒๐๐๐ มีทหารหญิงบรรจุในกองกำลังจำนวน ๖,๕๐๗ นาย หรือร้อยละ ๑๒.๘ ของกำลังพล

ทั้งหมด ในเวลาต่อมา (ค.ศ.๒๐๑๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของออสเตรเลียมีนโยบายในการเพิ่มบทบาททหารหญิงสู่การเป็นนักรบในแนวหน้า ซึ่งก่อนหน้านี้ทหารหญิงมีข้อจำกัดทางด้านเพศสภาพและไม่สามารถปฏิบัติภารกิจในเขตสู้รบได้ นโยบายดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับความสามารถมากกว่าเพศสภาพของทหารหญิง โดยทหารหญิงจะต้องผ่านการทดสอบขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับทหารชาย และจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของออสเตรเลียในอนาคต (Jeremy Thompson, ๒๐๑๑) ออสเตรเลียอนุญาตให้ทหารหญิงสามารถเข้าประจำการบนเรือดำน้ำระดับคอลลินส์ (Collins class submarines) ในปี ค.ศ.๑๙๙๘ นับเป็นครั้งแรกที่เปิดโอกาสให้ทหารหญิงมีบทบาทในเขตสู้รบที่เกิดขึ้นในอ่าวเปอร์เซีย หรือสงครามอ่าว (Gulf War) ทั้งนี้ในปี ค.ศ.๒๐๑๗ มีจำนวนทหารหญิงของกองกำลังป้องกันออสเตรเลียอยู่ที่ร้อยละ ๑๖.๕ และปัจจุบันทหารหญิงออสเตรเลียถูกแยกออกจากหน่วยรบที่มีหน้าที่ทำการรบโดยตรง ได้แก่ นักทำลายใต้น้ำ (clearance diving teams) พลลาดตระเวน พลทหารปืนใหญ่ และนักวิเคราะห์การรบ (Combat engineer) และยามป้องกันสนามบินและเจ้าหน้าที่ป้องกันภาคพื้นดิน และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมี อาทิการตกแต่งผิวและการขูดผิวด้วยไฟฟ้า เป็นต้น เนื่องจากเหตุผลด้านชีวอนามัยและความปลอดภัยของทหารหญิง (Parliament of Australia, ๒๐๒๐)

๓.๑.๕ กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน ข้อมูลจากงานวิจัยของรัฐบาลสหรัฐฯ ระบุว่า กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (PLA) มีกำลังพลภาคพื้นดินประจำการอยู่ประมาณ ๑.๖ ล้านคน หรือคิดเป็นจำนวน ๒ ใน ๓ ของกำลังพลทั้งหมดของกองทัพ นับว่ากองทัพจีนเป็นกองทัพที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทั้งนี้ ข้อมูลจากสภาแห่งชาติสำหรับสังคมศึกษา (The National Council for the Social Studies : NCSS) ยังระบุว่า ในปี ค.ศ.๑๙๙๔ กองทัพจีนผลิตทหารหญิงขึ้นมาคิดเป็นสัดส่วนที่ร้อยละ ๔.๕ ของจำนวนกำลังพลในกองทัพ และข้อมูลจากสำนักข่าว China Military Online รายงานว่าในปี ค.ศ.๒๐๑๕ กองทัพ PLA มีการใช้งานทหารหญิงประมาณ ๕๓,๐๐๐ นาย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕ หรือน้อยกว่านั้น (Army Technology, ๒๐๑๘)

๓.๑.๖ กองทัพสหรัฐอเมริกา บทบาททหารหญิงของสหรัฐฯ เริ่มปรากฏขึ้นครั้งแรกในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในการเป็นสายลับและภารกิจอื่นที่ไม่ใช่การรบในสงคราม ในเวลาต่อมาทหารหญิงสหรัฐฯ ได้ร่วมปฏิบัติการในสงครามอื่นๆ อาทิ สงครามเวียดนามในปี ค.ศ.๑๙๖๒ และสงครามอ่าวเปอร์เซีย ใน ค.ศ.๑๙๙๑ ครั้งนั้นกองทัพสหรัฐฯ ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาททหารหญิงของกองทัพสหรัฐฯ ที่ทหารหญิงประมาณ ๔๐,๐๐๐ นาย สามารถปฏิบัติการกิจได้หลากหลาย โดยเฉพาะการปฏิบัติการในกองกำลังติดอาวุธ (Karl Rubis., ๒๐๒๐) จากข้อมูลในปี ๒๐๑๘ กองทัพสหรัฐฯ มีกำลังทั้งประจำการและทหารเกณฑ์ทั้งสิ้นประมาณ ๑,๒๙๒,๓๕๔ นาย เป็นผู้หญิง ๒๑๐,๖๙๕ นาย แยกเป็นทหารประจำการ ๔๐,๒๑๐ นาย ทหารเกณฑ์หญิง ๑๗๐,๔๘๕ นาย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๖.๓ ของกำลังพลทั้งหมด (Servicewomen, ๒๐๑๙)

๓.๑.๗ กองทัพรัสเซีย ในปี ค.ศ.๒๐๑๘ รัสเซียได้มีการพิจารณาเพิ่มบทบาททางทหารของผู้หญิงโดยอนุญาตให้ผู้หญิงสามารถเข้าศึกษาในโรงเรียนทหารและมหาวิทยาลัยในศูนย์การศึกษาทางทหารได้ และการอนุญาตให้ทหารหญิงสามารถเข้าประจำการบนเรือดำน้ำของกองทัพรัสเซีย แต่ภายหลังได้มีการทบทวนบทบาททางทหารของผู้หญิงใหม่ โดยพิจารณาจากข้อตกลงของสมาชิกเกี่ยวกับความยุติธรรมทางเพศตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๑๔ ซึ่งกองทัพเรือรัสเซียได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของกำลังพลหญิงที่ไม่ใช่การเลือกปฏิบัติโดยกองทัพเรือรัสเซียได้เห็นถึงความสามารถของทหารหญิงที่ทำหน้าที่ในหน่วยสื่อสาร หน่วยแพทย์และชายฝั่งได้ดีกว่า การที่ทหารหญิงจะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่บนเรือดำน้ำที่มีความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพของกำลังพล จากกรณีที่มีการล่วงละเมิดทางเพศเกิดขึ้นในกองทัพเรือสหรัฐฯ มาแล้ว แต่ยังคงอนุญาตให้ทหารหญิงเข้ารับการศึกษาอบรมได้ต่อไป (Russia Beyond, ๒๐๑๕) ทั้งนี้ กองทัพรัสเซียมีกำลังทั้งหมดประมาณ ๘๓๐,๐๐๐ นาย เป็นทหารหญิงประมาณ ๔๕,๐๐๐ นาย คิดเป็นร้อยละ ๕.๔ (Question More, ๒๐๑๘)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าในแต่ละประเทศได้มีการกำหนดคุณลักษณะของทหารหญิงไว้คล้ายคลึงกัน โดยยึดจากลักษณะทางกายภาพ (Physical) ตั้งแต่อดีตและมีความเห็นว่าสตรีไม่ควรทำหน้าที่ในการสู้รบหรือมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสงครามโดยตรง ในยุคปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดดังกล่าวก็เริ่มเปลี่ยนไป จากการที่ทหารหญิงสามารถพิสูจน์ และแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถที่มีลักษณะเฉพาะ (Unique) ในบทบาทหน้าที่บางประการที่ทหารชายไม่สามารถปฏิบัติได้ดีเท่าทหารหญิง ดังนั้นหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทหารหญิงจึงได้ถูกพัฒนา และมีการแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับบทบาท หน้าที่ และลักษณะของทหารหญิง

๓.๒ บทบาทและขีดความสามารถทหารหญิงไทย

หากย้อนประวัติศาสตร์ถึงพัฒนาการของทหารหญิงไทยในอดีต ผู้หญิงมีความสามารถให้การทำการรบอยู่ในแนวหน้าของสงครามในการปกป้องบ้านเมืองของตนเอง อาทิ สมเด็จพระสุริโยทัยที่ทรงทำการรบกับพระเจ้าแปรแม่ทัพของกองทัพพม่า ท้าวเทพกษัตรีและท้าวศรีสุนทรเมื่อครั้งพม่ายกกองทัพเรือเข้าตีเมืองท่าฝั่งทะเลอันดามันในปี พ.ศ.๒๓๒๘ ท้าวสุนารี่เมื่อครั้งเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทร์ยกกองทัพมากวาดต้อนพลเมืองนครราชสีมา เพื่อเดินทางไปเวียงจันทร์ เป็นต้น จนถึงในยุคปัจจุบันทหารหญิงของไทยมีบทบาททางทหารในแบบที่ไม่ได้ทำการรบ (Non-combat roles) ตามข้อบังคับ กท. ว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗ ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทบาททหารหญิงในบริบทโลก ที่แต่ละประเทศมีการกำหนดคุณลักษณะของทหารหญิงไว้ได้คล้ายคลึงกัน คือการยึดจากลักษณะ

ภาพที่ ๓.๑ ภาพเขียนพระสุริโยทัยชนช้างกับพระเจ้าแปร และสิ้นพระชนม์บนคอช้าง (ภาพจากโคลงภาพพระราชพงศาวดาร ฝัพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ทางกายภาพ (Physical) และเห็นว่าสตรีไม่ควรมียุทธวิธีที่จะสู้รบหรือมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสงครามได้โดยตรง แต่สถานการณ์ความมั่นคงของไทยยังคงเผชิญกับภัยคุกคามทั้งที่เป็นตามแบบและไม่ตามแบบ อาทิ ความขัดแย้งเกี่ยวกับเขตแดนที่ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่าพื้นที่นั้นเป็นอธิปไตยของประเทศใดจึงยังมีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งในลักษณะสงครามตามแบบขึ้นได้ตลอดเวลา หรือวิวัฒนาการของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีมิติซับซ้อนเชื่อมโยงและอ่อนไหวต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีสาเหตุที่เกิดจากความขัดแย้งภายใน (Intrastate Conflict) ที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับพลเรือนโดยเฉพาะเด็กและสตรี และถือได้ว่าเป็นจุดที่ทำให้มีการแทรกแซงจากภายนอก (Intervention) ได้ง่าย ดังนั้น ในสถานการณ์ปัจจุบันบทบาทของทหารหญิงในการปฏิบัติหน้าที่ด้านความมั่นคงได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่มีมากขึ้น ตามขีดความสามารถที่ทหารหญิงมีในด้านต่าง ๆ และสามารถสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของกองทัพได้เป็นอย่างดี ดังนี้

๓.๒.๑ การสนับสนุนการรบ

๓.๒.๑.๑ **นักบินหญิง** ปัจจุบันกองทัพอากาศมีนักบินหญิงที่บรรจุอยู่ในกองทัพอากาศจำนวน ๗ นาย ปฏิบัติหน้าที่นักบินประจำเครื่องบิน ซี ๑๓๐ ที่ฝูงบิน ๖๐๑ จำนวน ๕ นาย และกำลังเข้ารับการฝึกบินที่ฝูงบิน ๖๐๔ อีก ๒ นาย ซึ่งการเปิดอัตราบรรจุนักบินหญิงของกองทัพอากาศครั้งนี้เป็นการทบทวนการใช้ทหารหญิงในส่วนงานด้านกำลังรบเพื่อนำไปสู่การดำเนินการขอแก้ไขกฎระเบียบกท.ว่าด้วยทหารหญิง ต่อไป

ภาพที่ ๓.๒ นักบินหญิงของกองทัพอากาศไทย

๓.๒.๑.๒ **อาสาทหารพรานหญิง** ปัจจุบันในกองทัพอากาศไทยมีการบรรจุทหารพรานหญิงใน ๒ เหล่าทัพ ได้แก่ อาสาทหารพรานหญิง (อส.ทพ.หญิง) ของกองทัพบก และอาสาทหารพรานนาวิกโยธินหญิง (อส.ทพ.นย.หญิง) ของกองทัพเรือ ซึ่งทหารพรานหญิงมีบทบาทสำคัญมากโดยเฉพาะในพื้นที่

จังหวัดชายแดนใต้ เนื่องจากคุณลักษณะพิเศษในการปฏิบัติงานของทหารพรานหญิง ที่มีความอ่อนน้อม นุ่มนวล สามารถพูดคุยกับชาวบ้านได้เหมือนคุยกับคนในครอบครัวตนเอง และทหารพรานหญิงส่วนใหญ่ จะมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้คล่อง เพื่อพูดคุยสร้างความเข้าใจและปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้ง

ภาพที่ ๓.๓ อาสาทหารพรานนาวิกโยธินหญิง
(ภาพจาก : วาสนา นาน่วม, ๒๕๖๓)

ภาพที่ ๓.๔ อาสาทหารพรานหญิง
ขณะปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้
(ภาพจาก : ผู้จัดการออนไลน์, ๒๕๖๓)

ทหารพรานหญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จะได้รับการฝึกหลักสูตรพิเศษ เช่น การทำคลอด การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการช่วยเหลือผู้ป่วยในพื้นที่ห่างไกล จึงทำให้ทหารพรานหญิง สามารถเข้าช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งในพื้นที่ และได้รับความร่วมมือเมื่อมีการประสานเรื่องต่าง ๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนได้เป็นอย่างดี

๓.๒.๑.๓ การปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) โดยทหารหญิงถือเป็น

กำลังสำคัญถึงแม้ว่าในบางภารกิจที่ไม่สามารถเข้าปฏิบัติหน้าที่ในตำบลที่ตรากตรำได้ แต่สามารถเป็นหน่วยสนับสนุนในการ ปจว. ได้ อาทิ การป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ การพิทักษ์ประชาชนและทรัพยากร กำหนดการปราบปรามกองกำลังติดอาวุธ การต่อต้านและตอบโต้การก่อการร้าย และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการช่วยเหลือประชาชน

ภาพที่ ๓.๕ ทหารหญิงจากกองร้อย
ปฏิบัติการจิตวิทยา
(ภาพจาก : ผู้จัดการออนไลน์, ๒๕๕๗)

ทางจิตวิทยาโดยใช้ดนตรีและการแสดงเป็นสื่อ การพบปะสนทนา ช่วยเหลือประชาชน และการปฏิบัติงานตามแผนป้องกันชายแดนของกองทัพ เป็นต้น

๓.๒.๑.๔ **สารวัตรทหารหญิง** (สท.หญิง) ปัจจุบันสารวัตรทหารหญิง ได้แสดงขีดความสามารถให้ปรากฏแก่สาธารณชนมากยิ่งขึ้น โดยมีบทบาทหน้าที่ในการรักษาวินัย กฎหมาย และคำสั่ง รวมถึงมีหน้าที่สอดส่องตรวจตรา ข้าราชการทหารหรือลูกจ้างในสังกัดให้อยู่ในระเบียบวินัย มีความสงบเรียบร้อย และ

ภาพที่ ๓.๖ สารวัตรทหารหญิงกองบัญชาการกองทัพ
ไทยปฏิบัติหน้าที่
ขับรถจักรยานยนต์นำขบวน
(ภาพจาก : ไทยรัฐออนไลน์, ๒๕๖๑)

อยู่ในศีลธรรมอันดี การควบคุม จราจรทางทหาร ตลอดจนการ อารักขาบุคคลสำคัญ หรือ อาคันตุกะที่เป็นสตรี ในการจัดชุด รักษาความปลอดภัยที่เป็นทหารหญิง เข้าไปดูแล ลักษณะการปฏิบัติจะ ดูนุ่มนวล ไม่แข็งกร้าว แต่มี ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ และสามารถติดตามดูแลได้

อย่างไรก็ดีชิดมากกว่าทหารชาย เป็นต้น ในส่วนของสารวัตร ทหารเรือหญิง (สท.ทร.หญิง) ที่ บรรจุในสังกัดกองบัญชาการกรมสารวัตรทหารเรือ ซึ่งเป็นพรรคพิเศษ (พศ.) เหล่า สารบรรณ โดยกองทัพเรือมีการจำกัดอายุของกำลังพลหญิงที่ปฏิบัติหน้าที่ใน หน่วยงานด้านยุทธการไว้ไม่เกิน ๔๐ ปี เมื่อครบตามเกณฑ์ จะมีการย้ายกำลังพลหญิง ให้กลับไปปฏิบัติหน้าที่ในสายงานเดิม

๓.๒.๒ การพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน

๓.๒.๒.๑ สนับสนุนภารกิจของศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Centre of Military Medicine : ACMM) ในการปฏิบัติภารกิจด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Human Assistance and Disaster Relief : HADR) ของประเทศสมาชิกและประเทศคู่เจรจา ซึ่งประกอบด้วยกำลังพลหญิงจากกองบัญชาการกองทัพไทย หน่วยแพทย์กองบัญชาการกองทัพบก หน่วยแพทย์กองทัพอากาศ และหน่วยแพทย์จากกองทัพเรือ เข้าร่วมภารกิจดังกล่าว

ภาพที่ ๓.๗ แพทย์ทหารอากาศจัดการฝึกอบรมการรองรับการบรรเทาสาธารณภัย (ภาพจาก : ข่าวสดออนไลน์ ๒๕๖๓)

๓.๒.๒.๒ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติในยามวิกฤติ อาทิ การบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติจากธรรมชาติ การต่อต้านอาชญากรรม การต่อต้านยาเสพติด การสำรวจและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการฟื้นฟูภัยพิบัติสาธารณะต่าง ๆ

ภาพที่ ๓.๘ แพทย์และพยาบาลทหารหญิงปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือประชาชน (ภาพจากอินเทอร์เน็ต)

๓.๒.๓ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กองทัพไทยได้ดำเนินการจัดส่งทหารหญิงเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ตามกรอบของสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบันจำนวนรวม ๑๑๓ นาย โดยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ทางทหารและนายทหารฝ่ายอำนวยการ ในภารกิจต่าง ๆ อาทิ ๑) ภารกิจ UNAMID

ภาพที่ ๓.๙ ทหารหญิงกองทัพไทย
กับภารกิจรักษาสันติภาพ
(ภาพจาก : กองบัญชาการกองทัพไทย, ๒๕๖๒)

(United Union–United Nations peace-keeping mission in Darfur) ที่ดาร์ฟูร์ ประเทศซูดาน ๒) ภารกิจ UNMOGIP (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan) ที่พรมแดนอินเดีย - ปากีสถาน และ ๓) ภารกิจ UNMISS (United Nations Mission in South Sudan) ที่ประเทศเซาท์ซูดาน เป็นต้น ซึ่งบทบาทและขีดความสามารถของทหารหญิงจากกองทัพไทยที่เข้าร่วมปฏิบัติ

การในภารกิจเพื่อสันติภาพในแต่ละพื้นที่ เป็นที่ยอมรับและได้รับค่าชื่นชมทั้งในระดับภูมิภาคและนานาชาติ เนื่องจากทหารหญิงไทยสามารถเข้าร่วมปฏิบัติการในบทบาทหน้าที่และภารกิจที่หลากหลายโดยเฉพาะหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลของผู้เสียหาย จากการถูกทารุณ การใช้ความรุนแรง และการถูกคุกคามทางเพศ ของเด็กและสตรีที่อยู่ในพื้นที่ปฏิบัติงาน เนื่องจากลักษณะ เฉพาะของหญิงไทยที่มีความอ่อนน้อม นุ่มนวล และเป็นมิตร จึงช่วยลดแรงกดดันจากสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้เข้าถึงจิตใจประชาชนในพื้นที่และประชาชนยินยอมให้ข้อมูลส่วนบุคคลกับเจ้าหน้าที่อย่างเปิดเผย

ภาพที่ ๓.๑๐ ทหารหญิงกองทัพไทย
กับภารกิจรักษาสันติภาพ
(ภาพจาก : กองบัญชาการกองทัพไทย,
๒๕๖๒)

ภาพที่ ๓.๑๑ กำลังพลทหารหญิงของกองทัพไทยขณะปฏิบัติหน้าที่
ในการกิจรักษาสันติภาพ
(ภาพจาก : วารกองทัพไทย ฉบับเดือน ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๒)

๓.๓ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการเสริมบทบาททหารหญิงในกองทัพ

จากบทบาทและขีดความสามารถของทหารหญิง ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของทหารหญิงในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นภารกิจที่ต้องใช้พลังทางกาย ภารกิจที่ต้องใช้ไหวพริบหรือความว่องไวในการแก้ไขสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภารกิจที่ต้องใช้ความนุ่มนวล อ่อนโยน หรือภารกิจที่ต้องเข้าถึงจิตใจของประชาชน ถือได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะของทหารหญิงที่สามารถปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ได้ดี กว่าทหารชาย แต่สำหรับบางภารกิจที่ยังคงมีข้อจำกัดบางประการ ที่ไม่สามารถกำหนดให้ทหารหญิงปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นได้ โดยเฉพาะภารกิจที่ต้องเข้าไปในพื้นที่ตรากตรำ หรือภารกิจอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของทหารหญิง ตลอดจนทัศนคติทางสังคมวัฒนธรรมของไทย และธรรมชาติของสตรีที่อาจเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติภารกิจนั้นได้ ดังนั้นในการส่งเสริมให้ทหารหญิงมีบทบาทเท่าเทียมกับทหารชาย ในทุกเรื่องนั้นคงเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดที่มีของสถานภาพความเป็นสตรีของทหารหญิงเอง ทั้งนี้สามารถ

สรุปสภาพปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมบทบาททหารหญิงในกองทัพ แยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

๓.๓.๑ โครงสร้างอัตราและหลักเกณฑ์การบรรจุทหารหญิง ปัจจุบันอัตราทหารหญิงในสังกัด ทบ. ร้อยละ ๖ ทร. ร้อยละ ๓.๘ และ ทอ. ร้อยละ ๑๘ จะเห็นได้ว่าทหารหญิงที่บรรจุเข้ารับราชการยังมีจำนวนน้อยกว่าหลักเกณฑ์ของ กท. ที่กำหนดให้บรรจุข้าราชการทหารหญิงได้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ อยู่มาก ถึงแม้ว่าทหารหญิงสามารถบรรจุเหล่าทหารในตำแหน่งที่ไม่ได้มีหน้าที่ทำการรบโดยตรงที่มีถึง ๑๓ เหล่าก็ตาม แต่หลักเกณฑ์การพิจารณาบรรจุทหารหญิง การกำหนดคุณสมบัติ ตำแหน่งอัตรา และจำนวนนั้นขึ้นอยู่กับ นขต.กท. และเหล่าทัพเป็นผู้กำหนด ดังนั้นหากภาพรวมของทหารหญิงที่ได้รับการบรรจุมีจำนวนน้อย ย่อมส่งผลถึงการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการส่งเสริมบทบาททหารหญิง

๓.๓.๒ ทหารหญิงขาดโอกาสในการเป็นผู้บังคับบัญชาในระดับสูงในภารกิจทางทหารที่ต้องใช้การตัดสินใจเด็ดขาด เนื่องจากทหารหญิงมีโอกาสเข้าฝึกศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ น้อย ทำให้ทหารหญิงขาดประสบการณ์ความเป็นผู้นำ ขาดทักษะในการคิดและตัดสินใจในสถานการณ์คับขัน ตัวอย่างเช่น ทหารหญิงที่จบจากวิทยาลัยพยาบาล ทบ. ไม่สามารถสมัครเข้าศึกษาในหลักสูตร รร.สธ.ทบ. ได้ เนื่องจากหลักสูตรมีการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะเข้าศึกษา ต้องเป็นผู้บังคับหมวดที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่การรบหรือพื้นที่ชายแดน ซึ่งตามข้อบังคับ กท.ว่าด้วยทหารหญิง กำหนดให้ทหารหญิงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยรบได้ ดังนั้นจึงมีเพียงทหารชายเท่านั้นที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เมื่อทหารหญิงไม่ได้รับการฝึกศึกษาหลักสูตรขั้นต้นมีผลให้ทหารหญิงขาดทักษะในการตัดสินใจ เกิดความลังเล ไม่เด็ดขาด รวมถึงลักษณะนิสัยของผู้หญิงที่มีความละเอียดอ่อน อาจทำให้เกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ในขณะที่ทหารชายมักจะถูกฝึกให้มีการตัดสินใจจากสถานการณ์และมีประสบการณ์ในการตัดสินใจมากกว่า ทำให้โอกาสที่ทหารชายได้รับการพิจารณาเป็นผู้บังคับบัญชามีมากกว่าทหารหญิงด้วยเช่นกัน

๓.๓.๓ ทักษะคติทางสังคมวัฒนธรรมไทย ลักษณะทางกายภาพและธรรมชาติของสตรี ทำให้ทหารหญิงยังคงเป็นสตรีเพศที่มีความอ่อนแอ ควรอยู่ในความดูแล และได้รับเกียรติจากสุภาพบุรุษ ส่งผลให้ทหารหญิงไม่ถูกเลือกให้ไปปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่มีความทรากตรำ งานที่ต้องใช้แรงทางกาย หรืออยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ไม่มีระบบสาธารณสุขปกคลุม อีกทั้งเรื่องของสวัสดิภาพ ความเสี่ยงของการถูกคุกคามทางเพศ และความปลอดภัยของทหารหญิง หากต้องปฏิบัติหน้าที่เทียบเท่ากับทหารชาย

๓.๓.๔ ความรับผิดชอบในภาระหน้าที่และบทบาทของทหารหญิงต่อครอบครัว เนื่องจากจารีตประเพณี และวิถีของวัฒนธรรมไทยผู้หญิงมีหน้าที่ในการดูแลบ้าน ครอบครัว บุตร และบุพการี ซึ่งภายหลังจากทหารหญิงส่วนหนึ่งแต่งงานมีครอบครัวในระหว่างตั้งครรภ์ หลังคลอดบุตรที่ต้องเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง และเมื่อกลับมาปฏิบัติหน้าที่ก็ยังมีภาระและความรับผิดชอบที่ต้องดูแลครอบครัวเพิ่มขึ้น จนไม่สามารถปฏิบัติงานที่มีความต่อเนื่องหรือในสถานที่ห่างไกลจากที่พักอาศัยได้ ตลอดจนความต้องการในการโยกย้ายตำแหน่งงานหรือย้ายตามครอบครัว ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และสูญเสียโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานตามศักยภาพ

๓.๓.๕ ข้อจำกัดทางกายภาพ และสุขภาพของทหารหญิงในช่วงวัยต่าง ๆ สืบเนื่องจากทหารหญิงของกลุ่มมารดาภายหลังจากคลอดบุตรแล้ว พบว่าสุขภาพของทหารหญิงเกิดการเปลี่ยนแปลง อาทิ รูปร่างที่เปลี่ยนแปลง มีโรคประจำตัว ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก และปัญหาวัยทองในช่วงอายุ ๕๐ - ๖๐ ปี ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารหญิง และเป็นสาเหตุทำให้มีทหารหญิงจำนวนน้อยเมื่อถึงวาระการพิจารณาตำแหน่งงานในระดับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไป

๓.๓.๖ จำนวนทหารหญิงของกองทัพไทยในภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพน้อยกว่าหลักเกณฑ์ที่สหประชาชาติกำหนด ตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ที่ ๑๓๒๕ ได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้ให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องส่งทหารหญิงเข้าร่วมในภารกิจสันติภาพ ดังนี้ ๑) ประเภทกองกำลัง ต้องมีทหารหญิงเข้าร่วมอยู่ในกองกำลังด้วยจำนวนร้อยละ ๑๕ และ ๒) ประเภทรายบุคคล ต้องมีทหารหญิงเข้าร่วมภารกิจสันติภาพจำนวนร้อยละ ๒๕ ซึ่งสถานะของไทยในปัจจุบันได้ส่งทหารหญิงเข้าร่วมภารกิจสันติภาพประเภทรายบุคคลได้ตามเป้าหมาย แต่ในส่วนประเภทกองกำลัง กองทัพไทยยังไม่สามารถจัดส่งทหารหญิงเข้าร่วมได้ เนื่องจากยังมีปัจจัยภายในที่ยังไม่สามารถปฏิบัติในส่วนนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ส่วนที่ ๔

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพ
ทหารหญิงเพื่อเสริมบทบาททหารหญิง
ในการกิจด้านการทหาร

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพทหารหญิงเพื่อเสริมบทบาททหารหญิงในภารกิจด้านการทหาร

ภัยคุกคามความมั่นคงในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นภัยคุกคามตามแบบและภัยคุกคามไม่ตามแบบ ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันหลากหลายมิติ ทั้งการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของสงครามสู่การเป็นสงครามแบบผสมผสาน (Hybrid Warfare) การก่อการร้าย และการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ทำให้เกิดการอพยพเพื่อลี้ภัยของผู้คน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและสตรี ที่ประสบปัญหาการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งการถูกกดขี่ การได้รับความทรมาน การถูกคุกคามทางเพศ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ถูกนำมาเป็นประเด็นในการปลุกกระแสการเคลื่อนไหวทางสังคม ขององค์กรอิสระเพื่อสตรีที่อยู่ทั่วทุกภูมิภาคของโลก ที่ออกมาเรียกร้องด้านสิทธิมนุษยชน ด้านสันติภาพ ตลอดจนการเคลื่อนไหวของสตรี ที่ออกมาปกป้องสิทธิสตรี สถานภาพความเป็นมนุษย์ และความเท่าเทียมทางเพศ เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและการกดขี่ทางเพศ รวมถึงการเรียกร้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และความมั่นคงปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ส่งผลให้ในปัจจุบันทั่วโลกกลับมาทบทวนและให้ความสำคัญกับบทบาทของสตรีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมั่นคง ที่ในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยได้เปิดพื้นที่ให้สตรีสามารถเข้ามามีบทบาทและปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา และทหารหญิงก็สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงศักยภาพในการปฏิบัติงานที่หลากหลาย โดยเฉพาะบทบาทตามขีดความสามารถที่มีลักษณะเฉพาะ (Unique) ที่ทหารชายไม่สามารถปฏิบัติได้

สำหรับภาพรวมของกองทัพไทย ในการบรรจุกำลังพลทหารหญิงในปัจจุบัน อยู่ที่ร้อยละ ๘.๗ ของอัตรากำลังพลทั้งหมด จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของทหารหญิงใน

กองทัพยังน้อยกว่าอัตราสัดส่วนตามหลักเกณฑ์ข้อบังคับของ กท.ว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗ และมติการประชุมสภาทนายความ ครั้งที่ ๖/๓๙ ที่มีการกำหนดจำนวนไว้ไม่เกินจำนวนร้อยละ ๒๕ ของอัตรา กำลังพลทั้งหมด บทบาททหารหญิงไทยในปัจจุบันสามารถสนับสนุนการปฏิบัติการกิจด้านความมั่นคงของกองทัพในด้านต่าง ๆ ทั้งภารกิจด้านการสนับสนุนการรบ ด้านการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ตามขีดความสามารถและบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดี ดังนั้นในการพัฒนาศักยภาพของทหารหญิงในกองทัพ ต้องมีความสอดคล้องกับภารกิจหลักของกองทัพ และมีความเหมาะสมกับบทบาทของความเป็นสตรี ตามขีดความสามารถของตนเอง โดยมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของทหารหญิงในกองทัพ สามารถสรุปได้ดังนี้

๔.๑ การทบทวนโครงสร้างของกองทัพ โดยพิจารณาถึงหน้าที่และภารกิจของกองทัพเป็นหลัก ก่อนวางแผนสรรหา คัดเลือก บุคคลที่จะเข้ารับบรรจุในกองทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดคุณสมบัติ ระดับความรู้ ขีดความสามารถ สมรรถนะทางกาย หรือทัศนคติ ให้มีความเหมาะสมกับภารกิจหลักของกองทัพ แล้วจึงกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคคล โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถตรงตามภารกิจหลักของกองทัพสามารถเข้ารับการคัดเลือกได้ โดยวิธีการดังกล่าวจะทำให้กองทัพได้กำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถ ตรงตามภารกิจหลัก มีความเป็นสากลในการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Focal Point : GFP) และเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) หากต้องการให้ทหารหญิงเข้ามามีบทบาทในกองทัพเพิ่มมากขึ้น กองทัพจะต้องทราบถึงความจำเป็นในการใช้ทหารหญิงเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจใด เหตุใดจึงต้องใช้ทหารหญิง และต้องการทหารหญิงที่มีคุณลักษณะอย่างไร เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

๔.๒ การเพิ่มจำนวนทหารหญิงผ่านระบบการฝึกศึกษาของกองทัพ จากอัตราการบรรจุทหารหญิงของกองทัพอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าร้อยละ ๒๕ อยู่มาก ปัจจุบันมีสถานศึกษาอยู่ในสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่ผลิตทหารหญิงเข้าสู่กองทัพจำนวน ๘ แห่ง แยกเป็น ๑) ชั้นสัญญาบัตรจำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า (เปิดรับ นศ.แพทย์หญิง) วิทยาลัยพยาบาลทั้ง ๓ เหล่าทัพ (ทบ., ทร., ทอ.) และ ๒) ชั้นประทวนจำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนดุริยางค์ทั้ง ๓ เหล่าทัพ และโรงเรียนช่างฝีมือทหารที่เปิดรับนักเรียนหญิงในภาคสมทบ จะเห็นได้ว่ากำลังพลหญิงที่จบจากสถานศึกษาเหล่านี้ล้วนแต่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กองทัพไทยควรมีการทบทวนภารกิจของกองทัพให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อวางแผนในการผลิตทหารหญิงเข้าสู่กองทัพ ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่กองทัพต้องการและเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิเข้ารับการศึกษาระบบของกระทรวงกลาโหม ตามคุณสมบัติและขีดความสามารถที่กองทัพต้องการ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มสัดส่วนจำนวนทหารหญิงที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และความถนัดในวิชาชีพ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายทางด้านการศึกษาก็ด้วย

๔.๓ การปรับเจตคติเน้นการขจัดอคติทางเพศของทหารหญิง โดยการมุ่งส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางเพศ เพื่อปรับทัศนคติดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของทหารหญิง ที่มีมุมมองว่าผู้หญิงคือเพศที่อ่อนแอ อ่อนไหว จนส่งผลต่อการเลือกปฏิบัติ การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนาขีดความสามารถของทหารหญิง โครงสร้างค่านิยมและทัศนคติใหม่เกี่ยวกับบทบาทของทหารหญิง ที่วัดจากความรู้ ความสามารถ ตามคุณสมบัติที่กองทัพกำหนด และส่งเสริมให้ทหารหญิงตัดสินใจพัฒนาขีดความสามารถตามความต้องการของตนเอง โดยไม่ปิดกั้นและมีความเท่าเทียมกับทหารชาย อาทิ การฝึกศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ การพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ เป็นต้น

๔.๔ การศึกษาหลักสูตรการศึกษาทางทหารภายหลังเข้ารับราชการของทหารหญิงอย่างเป็นระบบ ทหารหญิงควรได้รับโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในหลักสูตรทางทหารตามแนวทางรับราชการ เพื่อเสริมบทบาทการเป็นผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการที่มีภาวะผู้นำที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีทักษะในการคิดและตัดสินใจในสถานการณ์ซับซ้อนตามมาตรฐานการฝึกศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างกำลังพลให้สามารถตอบสนองความต้องการตามภารกิจของส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ในกองทัพ อีกทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ทหารหญิงได้พัฒนาขีดความสามารถตามความถนัด มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ได้รับความยุติธรรม และมีความก้าวหน้าในชีวิตรับราชการ

๔.๕ การพิจารณาให้ทหารหญิงสามารถบรรจุในเหล่ารบที่มีภารกิจเฉพาะได้ อาทิ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เมื่อมีการพิจารณาตามลักษณะงานแล้ว พบว่าทหารหญิงสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ด้าน ICT ได้หลากหลาย อาทิ การวิเคราะห์และพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ (System analyst) นักพัฒนาโปรแกรม (Programmer) ผู้ดูแลและบริหารระบบเครือข่าย (Network administrator) หรือผู้พัฒนาและบริหารระบบเว็บไซต์ (Webmaster) เป็นต้น เนื่องจากรูปแบบของสงครามทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีการเปลี่ยนแปลง การสู้รบตามแบบที่ต้องเผชิญหน้ากันลดน้อยลง แต่การรบแบบไม่ตามแบบมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรบในมิติของสงครามไซเบอร์ (Cyber Warfare) หรือการบรรจุทหารหญิงเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกำลังรบด้วยขีดความสามารถทางเทคนิคเฉพาะ ที่ต้องมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีช่วยรบสมัยใหม่ ที่ทหารหญิงสามารถได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเข้าปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนักรบได้ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ตรากตรำ อาทิ นักรบไซเบอร์ ผู้บังคับอากาศยานไร้คนขับ (Drone) เป็นต้น

๔.๖ การเตรียมกำลังทหารหญิงในการกิจรักษาสันติภาพทั้งประเภทบุคคล และหน่วย กองทัพอไทยควรหาแนวทางในการเตรียมกำลังทหารหญิงที่มีความรู้ความสามารถ ตามจำนวนที่สหประชาชาติกำหนด โดยเฉพาะทหารหญิงในกองกำลังประเภทหน่วยที่กองทัพอไทยยังไม่สามารถส่งทหารหญิงสนับสนุนภารกิจได้ ทั้งนี้กองทัพอไทยสามารถใช้กำลังทหารหญิงที่มีอยู่ นำมาพัฒนาขีดความสามารถ โดยการเพิ่มโอกาสในการเข้ารับการศึกษา การฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะในหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ หรือจากการบรรจุกำลังพลหญิงจากข้าราชการพลเรือนหรือพนักงานราชการ เพื่อให้สามารถสนับสนุนภารกิจรักษาสันติภาพได้ตามเป้าหมาย

กนกกฤษณ์ รักษาพรหมณ์. (๒๕๖๑). วิกฤตโรฮีนจา...บททดสอบก้าวอย่าง ของ อาเซียน. เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง ฉบับที่ ๓/๖๒ (๑-๑๕ พ.ย.๖๑). กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (อัดสำเนา)

กระทรวงกลาโหม. (๒๕๕๑). ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๖ ก. กรุงเทพฯ

ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา. (๒๕๖๒). อาชญากรรมข้ามชาติกับความมั่นคงของประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. เอกสารอัดสำเนา

চারنجয় হনুনগকী. (๒๕๖๓). การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของสงคราม กรณีศึกษาจากอิหร่าน เยเมน และการโจมตีซาอุดีอาระเบีย. จุลสารศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ SSC Journal ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒). หน้า ๔. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

นิตยา งานไว. (๒๕๖๓). สถานการณ์การก่อการร้าย. จุลสารศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ SSC Journal ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒). หน้า ๒๕. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

ระเบียบปฏิบัติราชการ บก.ทท. เล่มที่ ๑. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่า ด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗. เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๑๐๘-๑๑๒.

ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๖๑). ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐). เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก. หน้า ๑๒.

วิกานดา วรณวิเศษ. (๒๕๕๘). การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย (Climate Change : Effects to Thailand). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. เอกสารอัดสำเนา.

หัสยา ไทยานนท์. (๒๕๖๐). เอกสารวิชาการ เรื่อง สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อ ยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙). พิมพ์ครั้งที่ ๑. หน้า ๒๕-๕๗. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกัน ประเทศ.

ศิลปวัฒนธรรม. (๒๕๖๒). ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๕: กองทัพอากาศหา “สาว โสัด” มาเป็น “นักเรียนนายร้อยหญิง” [ออนไลน์] สืบค้น จาก: https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_1644, ๕ มกราคม ๒๕๖๓.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (๒๕๖๓). สรุปผล การประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๔/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๔ ก.พ.๖๓. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานปลัดบัญชาทหาร. (๒๕๖๒). แผนปฏิบัติการราชการกองบัญชาการกองทัพไทย ปีงบประมาณ ๒๕๖๓. เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๑.

อิเล็กทรอนิกส์

ประชาชาติธุรกิจ. วิฤตน้ำท่วมอีสานเสียหาย ๘ พันล้าน กระทบพื้นที่ ศก. เกษตร ๒ ล้านไร่ - ๔จังหวัดยังอ่วม. [ออนไลน์] สืบค้นจาก: <https://www.prachachat.net/local-economy/news-371872>, ๑ เมษายน ๒๕๖๓.

สำนักข่าวอินโฟเควสท์. ดัชนีก่อการร้ายโลกปี 2562. [ออนไลน์] สืบค้นจาก : <https://www.ryt9.com/s/anpi/3069565>, ๑ เมษายน ๒๕๖๓.

สำนักข่าวอินโฟเควสท์. In Focus ประมวล ๕ เหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่คร่าชีวิตคนทั่วโลกมากที่สุดในปี ๒๕๖๒. [ออนไลน์] สืบค้นจาก : <https://www.ryt9.com/s/iq41/3078429>, ๑ เมษายน ๒๕๖๓.

Army Technology. 2018. **Women in the army: female fighters in the world's seven biggest armies** [Online] From: <https://www.army-technology.com/uncategorised/women-in-the-army/>, 5 March 2020.

Frances Mangosing. **PH sends first female officer to lead UN peace-keeping mission** [Online] From: <https://globalnation.inquirer.net/88849/ph-sends-first-female-officer-to-lead-un-peace-keeping-mission>, 5 March 2020.

Jeremy Thompson. **Women cleared to serve in combat** [Online] From: <https://www.abc.net.au/news/2011-09-27/women-on-the-frontline/2946258>, 5 March 2020.

Karl Rubis. **The History of Ordnance in America** [Online] From : <https://goordnance.army.mil/history/ORDhistory.html>, 5 March 2020.

Ministry of Defence. 2019. **Females in the force** [Online] From: https://www.mindef.gov.sg/web/portal/pioneer/article/cover-article-detail/people/2019-Q1/mar19_cs, 5 March 2020.

Mylene C. Orillo. **Gender Equality in the Military** [Online] From : <http://fameleadersacademy.ph/2019/07/25/gender-equality-in-the-military/>, 5 March 2020.

Parliament of Australia. **Women in the armed forces: the role of women in the Australian Defence Force** [Online] From: https://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/Publications_Archive/archive/womenarmed, 5 March 2020.

PHILIPPINE MILITARY ACADEMY. **History, Traditions and General Information** [Online] From: <https://www.pma.ph/about.php#history>), 5 March 2020.

Russia Beyond. 2015. **Where do women stand in Russia's armed forces in the 21st century?** [Online] From : https://www.rbth.com/defence/2015/03/31/where_do_women_stand_in_russias_armed_forces_in_the_21st_century_44873.html, 5 March 2020.

Servicewomen. **Women in the Military: Where they stand** [Online] From: <https://www.servicewomen.org/wp-content/uploads/2019/04/SWAN-Where-we-stand-2019-0416revised.pdf>, Page. 36, 5 March 2020.

THE STANDARD. **ระดับความเท่าเทียมทางเพศทั่วโลก ไทยอยู่ตรงไหน ของแผนที่โลก** [ออนไลน์] สืบค้นจาก : <https://thestandard.co/global-gender-gap-index-2020-2/>, ๒๓ เมษายน ๒๕๖๓.

Question More. 2018. **Russia's defense minister promises more military career opportunities for women** [Online] From: <https://www.rt.com/russia/437032-russian-shoigu-women-military/>, 5 March 2020.

UNHCR. **Global Trends Report 2018** [Online] From: <https://www.unhcr.or.th/report/global/2018/globaltrends>,
5 March 2020.

ภาคผนวก

สรุปผลการประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓
เรื่อง “บทบาททหารหญิงกับการกิจด้านการทหาร”

วันจันทร์ที่ ๒๔ ก.พ.๖๓ เวลา ๑๓๐๐ – ๑๖๐๐ ณ ห้องประชุม ศศย.สพท.

ประธาน

พ.อ. บัณชुर บำเรอราช รอง ผอ.ศศย.สพท.

วิทยากร

๑. พ.อ. ณ์ฐพล	แสงจันทร์	รอง.ผอ.ศสภ.ยก.ทหาร
๒. พ.อ. รณณรงค์	จันทินมาตร	รอง ผอ.กกพ.กพ.ทบ.
๓. น.อ. เรืองเดช	วารุณประภา ร.น.	ผอ.กนผ.สบพ.กพ.ทร.
๔. น.อ. วิโรช	พยาน้อย	รอง ผอ.สนผ.กพ.ทอ.
๕. นางสาวนัยนา	สุภาพิ่ง	ผู้อำนวยการมูลนิธิธีรนาถ กาญจนอักษร

ผู้ดำเนินรายการ

น.อ.หญิง จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ รอง ผอ.กศย.ศศย.สพท.

สรุปสาระสำคัญ

๑. การกิจ อัตรา และสัดส่วนการบรรจุข้าราชการทหารหญิง ในเหล่าทัพ

๑.๑ การบรรจุอัตราทหารหญิงของ บก.ทท. มีกำลังพลทั้งหมดประมาณ ๑๘,๔๔๘ นาย เป็นทหารหญิง ๖,๕๓๑ นาย ประกอบด้วย นายทหารชั้นสัญญาบัตรหญิง

๒,๐๘๔ นาย และ นายทหารชั้นประทวนหญิง ๔,๔๘๗ นาย คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕ ของกำลังพลทั้งหมด

๑.๒ การบรรจุอัตราทหารหญิงของ ทบ. มีจำนวนกำลังพลทั้งหมดประมาณ ๑๓๐,๐๐๐ นาย เป็นกำลังพลหญิงประมาณ ๘,๑๐๐ นาย คิดเป็นร้อยละ ๖ ของอัตรากำลังพลทั้งหมด ประกอบด้วย นายทหารสัญญาบัตรหญิงประมาณ ๔,๔๐๐ นาย และนายทหารประทวนหญิงประมาณ ๓,๗๐๐ นาย ในส่วนของหน่วยทหารพรานหญิงจะสามารถบรรจุทหารหญิงได้ตามจำนวนอนุมัติทั้งหมดประมาณ ๘๐๐ นาย

๑.๓ การบรรจุอัตราทหารหญิงของ ทร. มีจำนวนกำลังพลทั้งหมดประมาณ ๘๐,๐๐๐ นาย เป็นกำลังพลหญิงประมาณ ๓,๑๐๐ นาย คิดเป็นร้อยละ ๓.๘ ของอัตรากำลังพลทั้งหมด ประกอบด้วย นายทหารสัญญาบัตรหญิง ๒,๒๖๐ นาย นายทหารประทวนหญิง ๗๔๐ นาย และอาสาทหารพรานหญิง ๑๐๐ นาย

๑.๔ การบรรจุอัตราทหารหญิงของ ทอ. มีจำนวนกำลังพลทั้งหมดประมาณ ๒๔,๒๔๗ นาย เป็นกำลังพลหญิงประมาณ ๔,๔๓๒ นาย คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของอัตรากำลังพลทั้งหมด ประกอบด้วย นายทหารสัญญาบัตรหญิง ๒,๗๓๒ นาย นายทหารประทวนหญิง ๑,๗๐๐ นาย

๒. บทบาทและขีดความสามารถทหารหญิง ในภารกิจด้านการทหาร

๒.๑ ผู้แทนจาก ศสภ.ยก.ทหาร ได้กล่าวถึง ๑) องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้ให้ความสำคัญในวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคง (Women, Peace and Security : WPS) ตามวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคง (Women, Peace and Security - WPS) โดยให้ความสำคัญกับบทบาทสตรีใน ๓ ประเด็น ได้แก่ การเพิ่มบทบาทของสตรีในการป้องกัน แก้ไขและจัดการความขัดแย้ง โดยกระบวนการสันติภาพ การปกป้องสิทธิสตรีในระหว่างและภายหลังความขัดแย้ง และการเพิ่มบทบาทและจำนวนเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพสตรีในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยวาระดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับการดำเนินการ

ตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women : CEDAW) ๒) บทบาทของกองทัพไทยในการสนับสนุนปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในปัจจุบัน และ ๓) เป้าหมายขององค์การสหประชาชาติที่ได้มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องส่งทหารหญิงเข้าร่วมในการกิจสันติภาพ ประเภทกองกำลัง ที่ต้องมีทหารหญิงเข้าร่วมภารกิจจำนวนร้อยละ ๑๕ และประเภทรายบุคคลที่必须有ทหารหญิงเข้าร่วมภารกิจจำนวนร้อยละ ๒๕

๒.๒ ผู้แทนจาก กพ.ทบ ได้กล่าวถึง บทบาทของทหารหญิง ทบ. ดังนี้ ๑) ด้านการสนับสนุนการรบ อาทิ อาสาทหารพรานหญิง (อส.ทพ.หญิง) สารวัตรทหารหญิง (สท.หญิง) การปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) และสายงานพลาธิการ เป็นต้น ๒) ด้านการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน อาทิ สนับสนุนภารกิจของ ศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Centre of Military Medicine : ACMM) ในการปฏิบัติการภารกิจด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Human Assistance and Disaster Relief : HADR) ๓) ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และ ๔) ด้านอื่น ๆ อาทิ การพิทักษ์ และเขตทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ การพัฒนาและจัดตั้งเครือข่ายกำลังประชาชนจากทุกภาคส่วน เป็นต้น

๒.๓ ผู้แทนจาก กพ.ทร. ได้กล่าวถึง บทบาทของทหารหญิง ทร. ดังนี้ ๑) ด้านการสนับสนุนการรบ อาทิ อาสาทหารพรานนาวิกโยธินหญิง (อส.ทพ.นย.หญิง) กรมสารวัตรทหารเรือ ในหมวด สท.ทร.หญิง ๒) ด้านการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน อาทิ วิทยากรในการประชาสัมพันธ์ด้านภัยยาเสพติด กิจกรรมดูแลผู้พลัดถิ่น เป็นต้น และ ๓) การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของทหารหญิง ทร.

๒.๔ ผู้แทนจาก กพ.ทอ. ได้กล่าวถึงการสนับสนุนให้มิ้นกบินหญิงของ ทอ. ที่มีการขอยกเว้นใช้ข้อบังคับ กห. ว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๒๗ เพื่อเปิดรับสมัครทหารหญิงในอัตรานักบิน จำนวนปีละ ๕ นาย เป็นระยะเวลา ๓ ปี ขณะนี้อยู่ระหว่างทบทวนการใช้ทหารหญิงในส่วนงานด้านกำลังรบในฐานะนักบิน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขกฎระเบียบตามสถานะความจำเป็นของแต่ละสถานการณ์ต่อไป

๒.๕ คุณนัยนา สุภาพัง ได้กล่าวถึงอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ประกัน สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ที่ไทยได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๘ โดยมีข้อผูกพันถึงการเปิดพื้นที่ให้สตรีมีส่วนร่วมในการบริหาร การดำเนินงานในทุกระดับ

๓. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมบทบาททหารหญิงในกองทัพ

๓.๑ โครงสร้างอัตราและหลักเกณฑ์การบรรจุทหารหญิง ปัจจุบันอัตราการบรรจุทหารหญิงในสังกัด ทบ., ทร. และ ทอ. ยังมีจำนวนน้อยกว่าเกณฑ์ของ กท. ที่กำหนดให้บรรจุข้าราชการทหารหญิงได้ไม่เกินร้อยละ ๒๕

๓.๒ ทหารหญิงขาดโอกาสในการเป็นผู้บังคับบัญชาาระดับสูงในภารกิจทางทหารที่ต้องใช้การตัดสินใจอย่างเด็ดขาด เนื่องจากทหารหญิงขาดทักษะในการตัดสินใจ เกิดความลังเล ไม่เด็ดขาด รวมถึงลักษณะนิสัยของผู้หญิงที่มีความละเอียดอ่อน อาจทำให้เกิดความล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้สูญเสียโอกาสที่จะได้รับการพิจารณาในตำแหน่งงานที่สูงขึ้น

๓.๓ ทศนคติทางสังคมวัฒนธรรมไทย ลักษณะทางกายภาพและธรรมชาติของสตรี ทำให้ทหารหญิงยังคงเป็นสตรีเพศที่มีความอ่อนแอ ควรอยู่ในความดูแล และได้รับเกียรติจากสุภาพบุรุษ ส่งผลให้ทหารหญิงไม่ถูกเลือกให้ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในที่มีความตราบดร้า

๓.๔ ความรับผิดชอบในภาระหน้าที่และบทบาทของทหารหญิงต่อครอบครัว เนื่องจากจารีตประเพณี และวิถีของวัฒนธรรมไทยผู้หญิงมีหน้าที่ในการดูแลบ้าน ครอบครั้ว บุตร และบุพการี ทำให้ทหารหญิงมีภาระและความรับผิดชอบเกี่ยวกับ ครอบครั้วเพิ่มเติมจากการปฏิบัติงานประจำ ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และสูญเสียโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานตามศักยภาพ

๓.๕ ข้อจำกัดทางกายภาพ และสภาวะของทหารหญิงในช่วงวัยต่าง ๆ สุขภาพทหารหญิงภายหลังการตั้งครรภ์ และปัญหาช่วงวัยอายุ ที่มีการเปลี่ยนแปลง อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารหญิง

๓.๖ จำนวนทหารหญิงของกองทัพไทยในภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ น้อยกว่าหลักเกณฑ์ที่สหประชาชาติกำหนด ปัจจุบันกองทัพไทยดำรงการปฏิบัติในการส่งทหารหญิงเข้าร่วมภารกิจสันติภาพประเภทรายบุคคลได้ตามเป้าหมาย แต่ในส่วนประเภทกองกำลัง กองทัพไทยยังไม่สามารถจัดส่งทหารหญิงเข้าร่วมภารกิจได้ เนื่องจากยังมีปัจจัยภายในที่ยังไม่สามารถปฏิบัติในส่วนนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

๔. ข้อเสนอแนะ

๔.๑ การทบทวนโครงสร้างของกองทัพ หากกองทัพมีความต้องการเพิ่มอัตราทหารหญิง ต้องพิจารณาความจำเป็นในการบรรจุทหารหญิงเพื่อปฏิบัติหน้าที่ใด โดยยึดหน้าที่และภารกิจของกองทัพเป็นหลัก

๔.๒ การเพิ่มจำนวนทหารหญิงผ่านระบบการศึกษาของกองทัพ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่กองทัพต้องการและเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิเข้ารับการศึกษาในระบบของกระทรวงกลาโหม ตามคุณสมบัติและขีดความสามารถที่กองทัพต้องการ เพื่อเพิ่มสัดส่วนจำนวนทหารหญิงที่มีความรู้ความสามารถ และยังเป็น การส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายทางด้านการศึกษาอีกด้วย

๔.๓ การปรับเจตคติเน้นการขจัดอคติทางเพศของทหารหญิง การสร้างค่านิยมและทัศนคติใหม่เกี่ยวกับบทบาทของทหารหญิง ที่วัดจากความรู้ ความสามารถ ตามคุณสมบัติที่กองทัพกำหนด และส่งเสริมให้ทหารหญิงเลือกพัฒนาขีดความสามารถของตนเองตามความถนัด โดยไม่ปิดกั้นและมีความเท่าเทียมกับทหารชาย

๔.๔ การศึกษาหลักสูตรการศึกษาทางทหารภายหลังเข้ารับราชการของทหารหญิง อย่างเป็นระบบ ทหารหญิงควรได้รับโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในหลักสูตร

ทางทหาร เพื่อเสริมบทบาทการเป็นผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการที่มีภาวะผู้นำที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีทักษะในคิดและตัดสินใจในสถานการณ์ซับซ้อนตามมาตรฐานการฝึกศึกษาอย่างเป็นระบบ

๔.๕ การพิจารณาให้ทหารหญิงสามารถบรรจุในเหล่ารบที่มีภารกิจเฉพาะได้ เนื่องจากรูปแบบของสงครามทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีการเปลี่ยนแปลง การสู้รบตามแบบลดน้อยลง แต่การรบแบบไม่ตามแบบมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรบในมิติของสงครามไซเบอร์ (Cyber Warfare) หรือการบรรจุทหารหญิงเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกำลังรบด้วยขีดความสามารถทางเทคนิคเฉพาะ ที่ทหารหญิงสามารถได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเข้าปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนักรบได้โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ที่ตรากตรำ

๔.๖ การเตรียมกำลังทหารหญิงในภารกิจรักษาสันติภาพทั้งประเภทบุคคลและหน่วย จากการใช้กำลังทหารหญิงที่มีอยู่ นำมาพัฒนาขีดความสามารถ โดยเพิ่มโอกาสในการเข้ารับการศึก การฝึกอบรบหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อฝึกทักษะในหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ หรือจากการบรรจุกำลังพลหญิงจากข้าราชการพลเรือน หรือพนักงานราชการ เพื่อให้สามารถสนับสนุนภารกิจรักษาสันติภาพได้ตามเป้าหมาย

ภาพประกอบการประชุมสนทนาปัญหาอุทกศาสตร์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓
วันจันทร์ที่ ๒๔ ก.พ.๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมศศย.สพท.

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2275 5715 เว็บไซต์ www.sscthailand.org